

U S T A W A

z dnia

o cmentarzach i chowaniu zmarłych

DZIAŁ I.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady stwierdzania i dokumentowania zgonu;
- 2) zasady ustalania przyczyny zgonu oraz przeprowadzania badania pośmiertnego;
- 3) zasady nabywania i utraty prawa do wykonywania czynności koronera;
- 4) zasady sporządzania karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 5) zasady finansowania zadań związanych ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonu;
- 6) podmioty uprawnione do zorganizowania pochówku zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich oraz podmioty zobowiązane do zorganizowania pochówku zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich;
- 7) zakres prawa do grobu;
- 8) zasady postępowania ze zwłokami, szczątkami ludzkimi i popiołami ludzkimi,
- 9) zasady międzynarodowego przewozu zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich;
- 10) zasady zakładania, rozszerzania, utrzymywania, likwidacji cmentarzy oraz zarządzania cmentarzami;
- 11) zasady lokalizacji krematoriów, kostnic, domów pogrzebowych, grobów, katakumb i kolumbariów;
- 12) wymagania, jakim powinny odpowiadać cmentarze, krematoria, kostnice, domy pogrzebowe, groby, ossaria, krypty, katakumby i kolumbaria;
- 13) zasady dokumentowania czynności związanych z pochówkiem;
- 14) zasady sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 15) zasady i warunki przeprowadzania ekshumacji;
- 16) zasady prowadzenia działalności przedsiębiorców pogrzebowych.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) balsamowanie – zabieg konserwujący, mający na celu zabezpieczenie zwłok przed rozkładem;
- 2) biologiczny czynnik chorobotwórczy – biologiczny czynnik chorobotwórczy, o którym mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1845, 2112, 2401 oraz z 2021 r. poz. 159, 180, 255, 616 i 981);
- 3) choroba szczególnie niebezpieczna i wysoce zakaźna - chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną, o której mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 4) cmentarz – teren, na którym w zorganizowany sposób dokonano lub na którym można dokonywać pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, z wyłączeniem budynków kultu religijnego;
- 5) cmentarz komunalny – cmentarz będący własnością gminy lub związku międzygminnego;
- 6) cmentarz wojenny – cmentarz przeznaczony do pochowania zwłok osób wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2337);
- 7) cmentarz wyznaniowy – cmentarz będący własnością albo znajdujący się w użytkowaniu wieczystym kościoła lub innego związku wyznaniowego albo ich osób prawnych;
- 8) dochowanie - pochowanie w grobie, w którym już znajdują się zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie;
- 9) dokument przewozowy dla zwłok – dokument wydany przez właściwy organ potwierdzający tożsamość osoby zmarłej i umożliwiający wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przywóz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich;
- 10) dom pogrzebowy – budynek albo wydzieloną część budynku przeznaczone do przechowywania lub przygotowywania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich do pogrzebu lub wystawiania trumien ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi lub urn z popiołami ludzkimi, przystosowane do odprawiania uroczystości pogrzebowych;

- 11) ekshumacja – wydobywanie zwłok, szczątków ludzkich lub urny z popiołami ludzkimi z grobu lub miejsca spoczynku;
- 12) grób – wyodrębnione miejsce przeznaczone do złożenia, zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w tym dół w ziemi, nisza w katakumbach lub kolumbariach;
- 13) grób osób odznaczonych – groby osób odznaczonych Orderem Orła Białego, Orderem Wojennym Virtuti Militari, Orderem Odrodzenia Polski, Orderem Krzyża Wojskowego, Orderem Krzyża Niepodległości, Orderem Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej i Krzyżem Walecznych;
- 14) grób wojenny – groby oraz inne miejsca spoczynku, w których są pochowane wyłącznie osoby wymienione w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych;
- 15) grób weteranów walk o wolność i niepodległość Polski – groby:
  - a) osób, które walczyły o odzyskanie niepodległości Polski lub w obronie niepodległości i granic suwerennej Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc udział w wojnach, działaniach zbrojnych i niepodległościowych oraz powstaniach narodowych w okresie od 1768 r. do 1963 r.,
  - b) funkcjonariuszy cywilnych władz powstań narodowych, administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939-1945, członków władz i Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w latach 1939-1990, a także podziemnych niepodległościowych organizacji cywilnych w latach 1945-1956,
  - c) osób wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, pochowanych z osobami innymi, niż określone w tym przepisie

- wpisane do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- 16) grób zbiorowy – grób przeznaczony do pochowania zwłok, szczątków lub popiołów przynajmniej dwóch osób, w którym pochowanie następuje jedynie w przypadkach określonych w ustawie;
- 17) katakumby – budowlę podziemną lub naziemną posiadającą nisze służące do pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w trumnach lub urnach;
- 18) kolumbarium – budowlę z niszami przeznaczoną do pochowania przez składanie urn z popiołami ludzkimi;
- 19) konserwowanie – poddawanie zwłok zabiegom spowalniającym rozwój zmian pośmiertnych;

- 20) koroner – lekarza, z którym została zawarta umowa o wykonywanie czynności koronera, o której mowa w art. 27 ust. 7;
- 21) kostnica – budynek, wydzielona część budynku lub pomieszczenie, w którym wyłącznie przechowuje się zwłoki lub szczątki ludzkie do czasu pogrzebu lub spopielenia, posiadające chłodnie lub urządzenia chłodnicze zapewniające temperaturę przechowywania zwłok lub szczątków ludzkich nie wyższą niż 4°C;
- 22) krematorium – budynek albo część budynku przeznaczone wyłącznie do spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich, wyposażone co najmniej w kostnicę, instalacje i urządzenia służące do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich oraz rozwiązania techniczno-organizacyjne służące do umieszczenia popiołów ludzkich w urnach;
- 23) krypta - pomieszczenie mieszczące groby, znajdujące się pod posadzką budynku, służące do pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w trumnach lub urnach;
- 24) kwatery wojenna – wydzieloną część cmentarza lub jednostkę podziału cmentarza, nie będącego cmentarzem wojennym, w której są zgrupowane groby wojenne;
- 25) likwidacja grobu – opróżnienie grobu przez ekshumację i przeniesienie z grobu wszystkich szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich do innego grobu;
- 26) miejsce pochówku – miejsce przeznaczone na grób albo istniejący pusty grób;
- 27) miejsce spoczynku – miejsce niebędące grobem, w którym znajdują się zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie;
- 28) międzynarodowy przewóz zwłok – przewóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich z państwa, w którym nastąpił zgon, do państwa przeznaczenia;
- 29) ossarium - odrębny grób, w którym są umieszczane szczątki ludzkie lub urny z popiołami ludzkimi ekshumowane lub przenoszone z likwidowanych grobów;
- 30) pochowanie – złożenie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich do grobu;
- 31) podmiot – osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę nieposiadającą osobowości prawnej;
- 32) popioły ludzkie – popioły powstałe w wyniku spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich;
- 33) powierzchnia grzebalna – powierzchnię cmentarza przeznaczoną do chowania osób zmarłych przez złożenie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich do grobu;

- 34) preparat anatomiczny – zwłoki lub szczątki ludzkie trwale zakonserwowane przeciw rozkładowi, wykorzystywane do celów naukowych lub dydaktycznych w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu;
- 35) Prezes Instytutu – Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 36) stan epidemii – stan epidemii, o którym mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 37) stan zagrożenia epidemicznego – stan zagrożenia epidemicznego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 38) szczątki ludzkie – pozostałości lub fragmenty zwłok;
- 39) urna – zamknięte naczynie przeznaczone do umieszczenia popiołów ludzkich;
- 40) zwłoki – ciało osoby zmarłej lub części ciała pozwalające na jej identyfikację, w tym dzieci martwo urodzone bez względu na czas trwania ciąży.

Art. 3. 1. Cmentarze, krematoria, kostnice i domy pogrzebowe są zakładane, utrzymywane i zarządzane z poszanowaniem godności i czci należnej osobom zmarłym.

2. Ze zwłokami, szczątkami ludzkimi lub popiołami ludzkimi postępuje się z poszanowaniem godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 4. Przepisów ustawy dotyczących stwierdzania i dokumentowania zgonów nie stosuje się w przypadku zgonu pacjenta w podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, w zakresie uregulowanym w art. 28, art. 28a, art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 711) oraz jeżeli przepisy odrębne stanowią inaczej.

Art. 5. Przy prowadzeniu postępowań administracyjnych na podstawie ustawy stosuje się przepisy art. 36 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195), z zastrzeżeniem postępowań administracyjnych, o których mowa w art. 62. ust. 1, art. 67 ust. 3, art. 73 ust. 1 i art. 128 niniejszej ustawy.

Art. 6. 1. Przepisów ustawy dotyczących przechowywania, ekshumacji, przewożenia oraz obowiązku pochowania nie stosuje się do zwłok, szczątków i popiołów ludzkich pochodzących z badań archeologicznych i znalezisk archeologicznych, relikwii oraz zwłok,

szczątków i popiołów ludzkich przechowywanych w muzeach, jednostkach badawczych i dydaktycznych związanych z archeologią i ochroną dziedzictwa.

2. Przepisów ustawy dotyczących ekshumacji nie stosuje się w przypadku prowadzenia przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prac archeologiczno – ekshumacyjnych w miejscach spoczynku osób, o których mowa w art. 53b ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 177).

DZIAŁ II.

Rozdział 1.

Stwierdzanie zgonu oraz sporządzanie dokumentacji zgonu.

Art. 7. 1. Zgon osoby stwierdza się w miejscu ujawnienia ciała osoby bez oznak życia, po wykonaniu czynności obejmujących:

- 1) zebranie informacji o okolicznościach zdarzenia, w wyniku którego doszło do zgonu lub poprzedzającego zgon, oraz przeprowadzenie badania przedmiotowego z ustaleniem ewentualnych obrażeń ciała;
- 2) dokonanie ustaleń dotyczących czasu zgonu;
- 3) ustalenie tożsamości osoby zmarłej i zapoznanie się z dokumentami dotyczącymi stanu zdrowia w okresie poprzedzającym zgon, jeżeli jest to możliwe.

2. Zgon stwierdzają oraz czynności, o których mowa w ust. 1, wykonują:

- 1) lekarz podstawowej opieki zdrowotnej udzielający świadczeń opieki zdrowotnej świadczeniodawcy zadeklarowanego przez osobę, której zgon ma być stwierdzony, w przypadku, w którym zgłoszenie znalezienia zwłok nastąpiło w miejscu i czasie udzielania świadczeń przez tego świadczeniodawcę określonych w umowie o udzielanie świadczeń gwarantowanych w rodzaju podstawowa opieka;
- 2) lekarz sprawujący opiekę medyczną w podmiocie wykonującym działalność leczniczą w rodzaju ambulatoryjne świadczenia zdrowotne, w którym zgon osoby ma być stwierdzony;
- 3) lekarz udzielający świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej w ramach nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w przypadku zgłoszenia ujawnienia zwłok w miejscu i w czasie udzielania tych świadczeń określonych w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej;

- 4) lekarz udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w podmiocie innym niż podmiot leczniczy, w którym zgon osoby ma być stwierdzony;
- 5) kierownik zespołu ratownictwa medycznego, o którym mowa w art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 882, 2112 i 2401 oraz z 2021 r. poz. 159 i 1559), w przypadku:
  - a) odstąpienia od prowadzenia medycznych czynności ratunkowych w sytuacji stwierdzenia znamion śmierci u ratowanej osoby w trakcie prowadzenia tych czynności,
  - b) stwierdzenia po przybyciu na miejsce zdarzenia znamion śmierci u osoby, wobec której miały być podjęte medyczne czynności ratunkowe;
- 6) koroner, w przypadkach innych niż określone w pkt 1-5 oraz w sytuacji, gdy osoby, o których mowa w pkt 1-5, mają wątpliwości, co do określenia przyczyny zgonu.

Art. 8. 1. Koroner jest obowiązany niezwłocznie podjąć postępowanie w miejscu ujawnienia zwłok na wezwanie:

- 1) lekarza, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-4, gdy lekarz ten ma wątpliwości, co do określenia przyczyny zgonu;
- 2) dyspozytora medycznego, o którym mowa w art. 26 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym; jeżeli kierownik zespołu ratownictwa medycznego, o którym mowa w art. 32 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, zgłosi zaistnienie takiej potrzeby;
- 3) Policji;
- 4) prokuratora;
- 5) Państwowej Straży Pożarnej;
- 6) Służby Więziennej;
- 7) Straży Granicznej;
- 8) osoby kierującej domem pomocy społecznej, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i 803);
- 9) Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa, o której mowa w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 680 oraz z 2021 r. poz. 234).

2. Koroner jest obowiązany nie później niż w czasie 4 godzin od chwili przyjęcia wezwania, oprócz czynności, o których mowa w art. 7 ust. 1, dokonać oględzin ciała i badań

pośmiertnych możliwych do przeprowadzenia, oraz w przypadku badania zwłok o nieustalonej tożsamości podjąć działania mające na celu ustalenie tożsamości osoby zmarłej, uwzględniając:

- 1) sporządzenie dokumentacji fotograficznej, archiwizowanej elektronicznie, ułożenia zwłok i ich otoczenia oraz widocznych obrażeń ciała i ich opisu, jeżeli istnienie takich zostało stwierdzone;
- 2) przeprowadzenie wywiadu na temat okoliczności zgonu z osobami obecnymi na miejscu ujawnienia zwłok;
- 3) sporządzenie charakterystyki miejsca ujawnienia zwłok;
- 4) sporządzenie rysopisu i opisu cech identyfikacyjnych osoby zmarłej.

3. W przypadku wątpliwości, co do okoliczności i przyczyny zgonu koroner może, konsultować się z lekarzem specjalistą w dziedzinie medycyny sądowej, w tym z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych, środków komunikacji elektronicznej lub publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych.

4. Wykonanie czynności, o których mowa w ust. 2, oraz przeprowadzenie konsultacji, o której mowa w ust. 3, koroner dokumentuje w protokole zgonu, który zawiera:

- 1) dane o osobie nie okazującej oznak życia istotne dla jej identyfikacji, w tym jeżeli jest to możliwe do ustalenia:
  - a) imię (imiona) i nazwisko,
  - b) numer PESEL, a w przypadku jego braku serię i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość lub miejsce i datę urodzenia,
  - c) adres miejsca zamieszkania albo adres miejsca pobytu;
- 2) stwierdzenie miejsca, czasu, daty i godziny oraz przyczyny zgonu, a także określenie przesłanek pozwalających na ich ustalenie albo jeżeli nie są znane – miejsce, data i godzina zgonu;
- 3) w przypadku stwierdzenia zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 14 lub art. 15, ich wskazanie oraz datę i godzinę powiadomienia właściwego prokuratora, najbliższej jednostki Policji lub właściwego powiatowego inspektora sanitarnego, a w przypadku żołnierza powiadomienia najbliższej jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej lub wojskowego inspektora sanitarnego;
- 4) informację o:

- a) wystawieniu karty zgonu i wydaniu zwłok podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku, albo
  - b) wnioskowaniu o przeprowadzenie badań pośmiertnych i miejscu ich wykonania;
- 5) imię i nazwisko osoby, która ujawniła ciało lub osoby powiadamiającej, oraz numer telefonu tej osoby, jeżeli jest to możliwe do ustalenia;
  - 6) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia czynności, o których mowa w art. 8 ust. 2;
  - 7) informację o wcześniej podjętych czynnościach przez osoby, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-5, jeżeli dotyczy;
  - 8) imię (imiona) i nazwisko, numer prawa wykonywania zawodu oraz podpis koronera.

5. Koroner sporządza protokół zgonu w czasie nie dłuższym niż 4 godziny od chwili przyjęcia zgłoszenia albo wezwania o znalezieniu zwłok, o którym mowa w art. 8 ust. 1, jednak nie wcześniej niż po upływie 2 godzin od podanej godziny zgonu, według wzoru określonego w przepisach wydanych na podstawie ust. 6.

6. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji objętych protokołem zgonu, w tym pytania dotyczące wywiadu na temat okoliczności zgonu, oraz wzór protokołu zgonu, uwzględniając konieczność potwierdzenia wykonania określonych czynności i podjętych decyzji oraz zamieszczenia ustaleń lub ocen istotnych w zakresie informacji objętych protokołem zgonu.

7. Do protokołu zgonu, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się przepisy rozdziału 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2020 r. poz. 849).

Art. 9. 1. Stwierdzenie zgonu dokumentuje się kartą zgonu, a martwe urodzenie kartą urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, które są elektroniczną dokumentacją medyczną, w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz.U. z 2021 r. poz. 666 i 1292).

2. Do karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się przepisy rozdziału 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

Art. 10. 1. Osoba stwierdzająca zgon wystawia kartę zgonu, kiedy możliwe jest wydanie zwłok podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi

zobowiązaniem do zorganizowania pochówku i przekazuje unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

2. W przypadku karty zgonu niezawierającej numeru PESEL osoba wystawiająca kartę zgonu informuje podmiot, o którym mowa w ust. 1, o konieczności dokonania zgłoszenia zgonu w urzędzie stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok.

3. Osoba stwierdzająca zgon odstępuje od wystawienia karty zgonu i wnioskuje o przeprowadzenie badań pośmiertnych, jeżeli istnieją uzasadnione wątpliwości w kwestii przyczyny zgonu lub rozbieżności w ocenie czasu i okoliczności zgonu. Zwłoki przewozi się do zakładu medycyny sądowej uczelni medycznej, a w razie jego braku na obszarze województwa – do prosektorium szpitala wskazanego przez osobę, o której mowa w zdaniu pierwszym, i jeżeli to możliwe najbliższego miejscu wydania zwłok.

4. Zapewnienie oraz zorganizowanie przewozu zwłok w przypadku, o którym mowa w ust. 3, należy do zadań własnych powiatu. Przewozu zwłok dokonuje się niezwłocznie po zakończeniu czynności stwierdzania zgonu.

5. Przewozu zwłok oraz ich przyjęcia do podmiotu, o którym mowa w ust. 3 zdanie drugie, dokonuje się na podstawie zlecenia przewozu zwłok do wskazanego podmiotu, o którym mowa w ust. 3 zdanie drugie, sporządzonego przez osobę stwierdzającą zgon, zawierającego:

- 1) nazwę i adres podmiotu wskazanego do przeprowadzenia badań pośmiertnych;
- 2) datę i godzinę przekazania zwłok do przewozu;
- 3) miejsce, datę i godzinę zgonu albo miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 4) imię i nazwisko osoby zmarłej oraz numer PESEL, a w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - seria i numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość – jeżeli jest znany.

6. Podmiot, o którym mowa w ust. 3 zdanie drugie, jest obowiązany przyjąć zwłoki i wykonać czynności takie, jak w przypadku zwłok pacjenta, którego zgon nastąpił w podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, o których mowa w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, w tym przeprowadzenie badań pośmiertnych, i nie później niż w czasie 72 godzin od przyjęcia zwłok wystawić kartę zgonu i przekazać podmiotowi, o którym mowa w ust. 1, unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

7. Koszty związane z wykonaniem czynności, o których mowa w ust. 6, są pokrywane ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest wojewoda właściwy dla podmiotu, o którym mowa w ust. 3 zdanie drugie.

8. Sposób finansowania oraz tryb przekazywania środków z tytułu wykonania czynności, o których mowa w ust. 6, określa umowa zawarta pomiędzy wojewodą a podmiotem, o którym mowa w ust. 3 zdanie drugie.

9. Przepisów ust. 1–8 nie stosuje się w przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz.534 i 1023).

Art. 11. 1. Osoba obowiązana do wystawienia karty zgonu może udzielić upoważnienia do jej wystawiania na podstawie protokołu zgonu lub danych zawartych w dokumentacji medycznej dotyczących stwierdzenia zgonu, zwanego dalej „upoważnieniem do wystawienia karty zgonu”, osobie wykonującej:

- 1) zawód medyczny w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- 2) czynności pomocnicze przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

2. Osoby upoważnione do wystawienia karty zgonu są obowiązane do zachowania w tajemnicy danych i informacji zawartych w karcie zgonu, protokole zgonu oraz w dokumentacji, o której mowa w ust. 1

3. Osoby upoważnione do wystawienia karty zgonu są obowiązane do zapewnienia zgodności danych zamieszczonych w karcie zgonu z danymi zawartymi w protokole zgonu oraz w dokumentacji, o której mowa w ust. 1.

4. Osoby upoważnione do wystawienia karty zgonu mogą być dopuszczone do przetwarzania danych osobowych zawartych w karcie zgonu, protokole zgonu oraz w dokumentacji, o której mowa w ust. 1, po wydaniu im przez podmiot wykonujący działalność leczniczą upoważnienia do przetwarzania danych osobowych.

5. Upoważnienie do wystawienia karty zgonu może być udzielone na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, przy czym po upływie tego okresu można udzielać kolejnych upoważnień na okresy nie dłuższe niż 12 miesięcy. Upoważnienie do wystawienia karty zgonu może być w każdym czasie cofnięte przez osobę obowiązana do wystawienia karty zgonu.

6. Udzielanie upoważnienia do wystawienia karty zgonu następuje za pośrednictwem Rejestru Asystentów Medycznych, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia, na zasadach określonych w tej ustawie.

Art. 12. 1. W przypadku zgonu pacjenta w środku transportu sanitarnego zespołu ratownictwa medycznego albo lotniczego zespołu ratownictwa medycznego stosuje się przepisy art. 10 ust. 3 zdanie drugie oraz art. 10 ust. 5–9, z tym że podmiot właściwy do przyjęcia zwłok wskazuje wojewódzki koordynator ratownictwa medycznego, o którym mowa w art. 29 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

2. Przewozu zwłok, o których mowa w ust. 1, dokonuje się środkiem transportu sanitarnego, w którym nastąpił zgon pacjenta. Jeżeli nie jest możliwy bezpośredni transport zwłok do wskazanego podmiotu środkiem transportu sanitarnego lotniczego zespołu ratownictwa medycznego, wojewódzki koordynator ratownictwa medycznego, o którym mowa w art. 29 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, wskazuje miejsce lądowania. Zapewnienie i zorganizowanie przewozu zwłok należy do zadań powiatu właściwego dla miejsca lądowania. Przewozu zwłok oraz ich przyjęcia do podmiotu, o którym mowa w ust. 1, dokonuje się niezwłocznie na podstawie zlecenia przewozu zwłok do wskazanego podmiotu, o którym mowa w art. 10 ust. 5.

3. W przypadku zgonu pacjenta w środku transportu użytego do ewakuacji albo transportu sanitarnego zespołu ratownictwa medycznego będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej podmiot właściwy do przyjęcia zwłok oraz miejsca lądowania wskazuje właściwy dowódca odpowiedzialny za organizację ewakuacji medycznej lub transportu sanitarnego.

Art. 13. Badania pośmiertne mogą być przeprowadzone także na zlecenie opiekuna faktycznego lub osoby bliskiej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta albo innego upoważnionego podmiotu na podstawie umowy zawartej z podmiotem przeprowadzającym badanie. Koszty transportu zwłok, przeprowadzenia procedur, o których mowa w art. 10 ust. 6, w tym przeprowadzenia badań pośmiertnych, ponosi podmiot zlecający.

Art. 14. W przypadku gdy osoba stwierdzająca zgon podejrzewa, że:

- 1) do zgonu mogła przyczynić się osoba trzecia lub zgon był wynikiem nieszczęśliwego wypadku albo samobójstwa – niezwłocznie powiadamia o tym właściwego dla miejsca

znalezienia zwłok prokuratora lub najbliższą jednostkę Policji, a w przypadku zwłok żołnierza powiadamia także najbliższą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej;

- 2) zgon nastąpił w przebiegu choroby zakaźnej stanowiącej szczególne zagrożenie dla zdrowia publicznego, w tym choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej albo istnieje takie podejrzenie niezwłocznie podejmuje działania, o których mowa w art. 28a ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a w przypadku zwłok żołnierza, powiadamia ponadto wojskowego inspektora sanitarnego.

Art. 15. Osoba stwierdzająca zgon powiadamia również najbliższą jednostkę Policji w przypadku braku możliwości jednoznacznej identyfikacji tożsamości osoby, której ciało jest poddawane oględzinom.

Art. 16. 1. W przypadku znalezienia zwłok w stanie lub w okolicznościach uniemożliwiających ich identyfikację, po wystawieniu karty zgonu, prokurator lub Policja zawiadamia o tym gminę właściwą ze względu na miejsce znalezienia zwłok oraz przekazuje jej unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

2. W przypadku zgonu osoby o nieustalonej tożsamości przebywającej w podmiocie leczniczym lub w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej, po wystawieniu karty zgonu, kierownik podmiotu lub jednostki zawiadamia o tym gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu oraz przekazuje jej unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

3. Właściwy organ gminy przekazuje do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok, zawiadomienie Policji lub prokuratora, o którym mowa w ust. 1, albo zawiadomienie kierownika podmiotu leczniczego lub jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, o którym mowa w ust. 2, oraz unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

Art. 17. Osoba stwierdzająca zgon jest obowiązana udzielać informacji opiekunowi faktycznemu lub osobie bliskiej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta osoby zmarłej w zakresie wykonywanych przez siebie czynności i podejmowanych decyzji.

Art. 18. Podmiot leczniczy wykonujący działalność leczniczą oraz osoba wystawiająca kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu są obowiązani udzielić na żądanie właściwych organów wyjaśnień odnoszących się do faktu zgonu i jego przyczyny,

które mogą być wykorzystywane tylko dla potrzeb statystyki publicznej oraz w postępowaniu przygotowawczym lub sądowym. Jeżeli zmarły pozostawał podczas ostatniej choroby pod opieką lekarską, wyjaśnienia mogą również dotyczyć przebiegu tej choroby. Wyjaśnienia te stanowią tajemnicę prawnie chronioną.

Art. 19. 1. Karta zgonu zawiera, jeżeli są znane:

- 1) numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - seria i numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 2) miejsce, datę i godzinę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 3) rodzaj miejsca zgonu;
- 4) przyczynę zgonu (bezpośrednią, wtórną i wyjściową) (opis słowny oraz kod zgodne z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych oraz inne istotne okoliczności przyczyniające się do zgonu) i rodzaj zgonu (naturalny czy gwałtowny, a w przypadku zgonu gwałtownego rozróżnienie na: zabójstwo, samobójstwo, wypadek), a także przybliżony odstęp między wystąpieniem przyczyny zgonu a zgonem (lata, miesiące, godziny);
- 5) informację o zleceniu badań pośmiertnych;
- 6) informację, czy karta zgonu uwzględnia wyniki badań pośmiertnych, wraz z informacją o osobie wykonującej badania pośmiertne;
- 7) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu;
- 8) numer zaświadczenia, o którym mowa w ust. 3, jeżeli nie odpowiada unikalnemu numerowi identyfikującemu kartę zgonu;
- 9) informację o wystawcy karty, obejmującą:
  - a) imię (imiona) i nazwisko,
  - b) tytuł zawodowy - nie dotyczy osoby upoważnionej, o której mowa w art. 31b ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia,
  - c) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,
  - d) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
- 10) oznaczenie podmiotu wykonującego działalność leczniczą - jeżeli dotyczy, obejmujące:
  - a) nazwę podmiotu,
  - b) kod resortowy, stanowiący część I systemu resortowych kodów identyfikacyjnych - jeżeli dotyczy,
  - c) nazwę zakładu leczniczego - w przypadku podmiotu leczniczego;

- 11) płeć osoby zmarłej;
- 12) nazwisko osoby zmarłej;
- 13) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 14) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 15) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 16) obywatelstwo osoby zmarłej;
- 17) adres miejsca zamieszkania zmarłego;
- 18) stan cywilny osoby zmarłej;
- 19) informację, że zgon nastąpił w przebiegu choroby zakaźnej, o której mowa w art. 27 ust. 9 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 20) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 21) w przypadku kobiety informację o ciąży, jeżeli dotyczy, (zgon nastąpił w okresie ciąży, zgon nastąpił do 42 dni po okresie ciąży, zgon nastąpił między 42 dniami a 1 rokiem po okresie ciąży);
- 22) dodatkowo - w przypadku dziecka do roku życia:
  - a) godzinę i minutę urodzenia,
  - b) informację, czy dziecko pochodziło z porodu pojedynczego czy mnogiego,
  - c) kolejność urodzenia dziecka,
  - d) ciężar i długość ciała dziecka przy urodzeniu,
  - e) liczbę dzieci urodzonych przez matkę,
  - f) okres trwania ciąży,
  - g) punkty w skali Apgar.

2. Unikalny numer identyfikujący kartę zgonu nadaje się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 21.

3. W przypadku braku możliwości wystawienia karty zgonu w postaci elektronicznej, wystawca sporządza, w postaci papierowej, zaświadczenie o stwierdzeniu zgonu obejmujące następujące dane: imię i nazwisko osoby zmarłej, numer PESEL albo numer innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, wiek i płeć osoby zmarłej oraz datę i godzinę zgonu, a także informacje o wystawcy zaświadczenia, obejmujące:

- 1) imię (imiona) i nazwisko,
  - 2) tytuł zawodowy,
  - 3) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,
  - 4) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej
- oraz opatruje je podpisem.

4. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 3, zawiera również unikalny numer identyfikujący kartę zgonu, którą wystawia się w postaci elektronicznej niezwłocznie po odzyskaniu możliwości jej wystawienia, jednak nie później niż w ciągu 2 godzin od odzyskania takiej możliwości.

5. Wystawiający kartę zgonu lub zaświadczenie, o którym mowa w ust. 3, weryfikuje tożsamość osoby zmarłej na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość, jeżeli jest to możliwe.

Art. 20. 1. Karta urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu zawiera:

- 1) numer PESEL matki dziecka, a w przypadku gdy nie został on nadany – rodzaj i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 2) miejsce i datę urodzenia dziecka;
- 3) godzinę i minutę urodzenia dziecka;
- 4) płeć dziecka;
- 5) ciężar i długość ciała dziecka przy urodzeniu;
- 6) okres trwania ciąży;
- 7) informacja czy dziecko pochodziło z porodu pojedynczego czy mnogiego;
- 8) rodzaj miejsca porodu;
- 9) kolejność urodzenia dziecka w ramach porodu;
- 10) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 11) numer zaświadczenia, o którym mowa w ust. 3, który nie odpowiada unikalnemu numerowi identyfikującemu kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 12) informacje o wystawcy karty, obejmujące :
  - a) imię (imiona) i nazwisko,
  - b) tytuł zawodowy - nie dotyczy osoby upoważnionej, o której mowa w art. 31b ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia,
  - c) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,

- d) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
- 13) oznaczenie podmiotu wykonującego działalność leczniczą - jeżeli dotyczy, obejmujące:
  - a) nazwę podmiotu,
  - b) kod resortowy, stanowiący część I systemu resortowych kodów identyfikacyjnych - jeżeli dotyczy,
  - c) nazwę zakładu leczniczego - w przypadku podmiotu leczniczego,
- 14) nazwisko matki dziecka;
- 15) imię (imiona) matki dziecka;
- 16) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 17) datę i miejsce urodzenia matki dziecka;
- 18) adres miejsca zamieszkania matki dziecka;
- 19) liczbę dzieci urodzonych przez matkę (łącznie z aktualnie urodzonym), w tym żywo urodzonych;
- 20) informację o poprzednim porodzie:
  - a) data poprzedniego porodu,
  - b) żywotność ostatniego dziecka z poprzedniego porodu;
- 21) adnotację, że dziecko urodziło się martwe;
- 22) czas zgonu (przed porodem, w trakcie, nie ustalono);
- 23) informację o przyczynie zgonu (bezpośredniej, wtórnej i wyjściowej);
- 24) informację, że zgon nastąpił w przebiegu choroby zakaźnej, o której mowa w art. 27 ust. 9 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – albo jest takie podejrzenie;
- 25) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – albo jest takie podejrzenie.

2. Unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu nadaje się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 21. Numer ten przekazuje się, na wniosek, podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku.

3. W przypadku braku możliwości wystawienia karty_urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w postaci elektronicznej, wystawca sporządza, w postaci papierowej, zaświadczenie o martwym urodzeniu obejmujące następujące dane: imię i nazwisko matki dziecka, numer PESEL matki dziecka albo numer innego dokumentu potwierdzającego jej tożsamość, miejsce, datę, godzinę i minutę urodzenia dziecka, oraz informacje o wystawcy zaświadczenia, obejmujące:

- 1) imię (imiona) i nazwisko;
  - 2) tytuł zawodowy;
  - 3) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL;
  - 4) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej
- oraz opatruje je podpisem.

4. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 3, zawiera również unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, którą wystawia się w postaci elektronicznej niezwłocznie po odzyskaniu możliwości jej wystawienia, jednak nie później niż w ciągu 2 godzin od odzyskania takiej możliwości.

Art. 21. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, sposób nadawania unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu oraz unikalnego numeru identyfikującego kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, uwzględniający algorytm stosowany do nadania tym dokumentom unikalnego numeru identyfikującego, mając na względzie zapewnienie niepowtarzalności tych numerów oraz bezpieczeństwo danych objętych tymi dokumentami.

Art. 22. 1. Dane objęte kartą zgonu i kartą urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu są przetwarzane w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r o systemie informacji w ochronie zdrowia, zwanym dalej „Systemem P1”.

2. Treść dokumentów, o których mowa w ust. 1, zapisana w Systemie P1 nie może być zmieniana.

3. W przypadku omyłkowego wystawienia karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu dla niewłaściwej osoby, wystawca karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu przekazuje, za pośrednictwem Systemu P1, podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w

systemie teleinformatycznym udostępnianym bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych podmiotom, o których mowa w art. 23, sporządzony na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej dokument anulowania karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

4. W przypadku stwierdzenia omyłkowego zamieszczenia w karcie zgonu albo karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu danych, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2 oraz art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 14, 15 i 21, lub dokonania nowych ustaleń co do tych danych, wystawca karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu przekazuje, za pośrednictwem Systemu P1, podmiotom, o których mowa w art. 23 ust. 1, podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym udostępnianym bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokument korekty sporządzony w postaci elektronicznej, zawierający prawidłowe dane, a do kierownika urzędu stanu cywilnego prawidłowe dane, o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 2 lit. a i b wraz z unikalnymi numerami identyfikującymi ten dokument i kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

5. Jeżeli dokument korekty, o którym mowa w ust. 4, dotyczy miejsca zgonu albo miejsca urodzenia i zmiana ta powoduje zmianę właściwości kierownika urzędu stanu cywilnego do sporządzenia aktu zgonu albo aktu urodzenia, dokument korekty jest przekazywany do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził dotychczasowy akt oraz do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu zgonu albo aktu urodzenia. Do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu zgonu albo aktu urodzenia przekazuje się również dokument, na podstawie którego został sporządzony dotychczasowy akt.

6. Do dokumentu korekty, o którym mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio art. 23.

Art. 23. 1. Karta zgonu i karta urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu z Systemu P1 są przekazywane:

- 1) Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego;
- 2) Dyrektorowi Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowemu Instytutowi Badawczemu;

2. Dane zawarte w karcie zgonu i karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu są przekazywane z Systemu P1 niezwłocznie:

- 1) Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu w zakresie danych określonych:

- a) w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2 i 6-20,
- b) w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 10-18, 21, 24 i 25

- w przypadku gdy zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – albo jest takie podejrzenie;

2) do kierownika urzędu stanu cywilnego w postaci dokumentu elektronicznego zawierającego część danych pochodzących z karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, opatrzonego pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia:

- a) w celu sporządzenia aktu zgonu, jako dokument utrwalony w postaci elektronicznej, obejmujący dane określone w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 7-16 i 18,
- b) w celu sporządzenia aktu urodzenia dziecka martwo urodzonego, jako dokument utrwalony w postaci elektronicznej, obejmujący dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 9-17 i 21, - danych tych nie przekazuje się, jeżeli nie jest możliwe ustalenie płci dziecka,
- c) w celu wydania odpisu karty zgonu albo odpisu karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku, o których mowa w art. 24.

3) do innych podmiotów uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów i w zakresie wskazanym w tych przepisach.

3. Dane, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a i b, są przekazywane do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok.

Art. 24. 1. Kierownik urzędu stanu cywilnego, na wniosek osoby uprawnionej do zorganizowania pochówku, może wydać odpis karty zgonu lub, jeżeli jest znana płeć dziecka, odpis karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku.

2. Odpis karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku zawiera dane określone w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 8, 9, 11-16, 18 i 20.

3. Odpis karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku, zawiera dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9-11, 14-17, 21 i 25.

4. Odpis w części przeznaczonej do pochówku wydaje się, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, potwierdzonym przez

kierownika urzędu stanu cywilnego, za zgodność z dokumentem elektronicznym otrzymanym z Systemu P1, własnoręcznym podpisem lub w postaci elektronicznej, opatrzonym pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia.

Art. 25. Minister właściwy do spraw informatyzacji, za pośrednictwem prowadzonego przez siebie systemu teleinformatycznego, zapewnia dostęp do danych określonych odpowiednio w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 8, 9, 11-16, 18 i 20 oraz art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9-11, 14-17, 21 i 25 na podstawie unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu albo unikalnego numeru identyfikującego kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

Art. 26. 1. Przyczynie zgonu określonej w karcie zgonu oraz karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu nadaje się kody zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych, w szczególności kody wyjściowej przyczyny zgonu.

2. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego zapewnia nadawanie kodów, o których mowa w ust. 1, przez osoby posiadające kwalifikacje określone w ust. 3, zwane dalej „koderem”.

3. Koderem może być osoba, która:

- 1) ukończyła studia wyższe na uczelni medycznej lub uczelni prowadzącej działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych;
- 2) posiada co najmniej 5-letni staż pracy w podmiocie wykonującym działalność leczniczą;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ani umyślne przestępstwo skarbowe.

4. Przy określaniu kodów koder bierze pod uwagę opis słowny przyczyny zgonu. W przypadku braku możliwości weryfikacji informacji w zakresie przyczyny zgonu koder nadaje kod, o którym mowa w ust. 1, zgodnie z aktualną wiedzą w dziedzinie medycyny oraz posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi.

5. W celu nadania kodu przyczyny zgonu, o którym mowa w ust. 1:

- 1) koder ma dostęp do danych osobowych lub jednostkowych danych medycznych osób zmarłych przetwarzanych w Systemie P1;
- 2) koderowi przysługuje dostęp do dokumentacji medycznej osób zmarłych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 listopada 2008 r. – o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta;

3) osoby wystawiające kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu udzielają na żądanie koodera wyjaśnień odnoszących się do faktu zgonu i jego przyczyny, a jeżeli zmarły pozostawał podczas ostatniej choroby pod opieką lekarską, wyjaśnienia te mogą również dotyczyć przebiegu tej choroby.

6. Koder jest obowiązany do zachowania w tajemnicy informacji związanych ze zmarłym uzyskanych w związku z wykonywaniem czynności, o których mowa w ust. 1.

7. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego przekazuje do Systemu P1, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, nie rzadziej niż raz w miesiącu zbiorczą informację o nadanych kodach, o których mowa w ust. 1, dla każdej karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu. Kody te są przypisywane w Systemie P1 do właściwej karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

Rozdział 2.

Nabywanie i utrata prawa do wykonywania czynności koronera.

Art. 27. 1. Koronerem może być lekarz, który spełnia następujące warunki:

- 1) ma prawo wykonywania zawodu lekarza na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 3) nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 4) posiada:
  - a) specjalizację z zakresu medycyny sądowej, patomorfologii, anestezjologii i intensywnej terapii, medycyny ratunkowej albo
  - b) co najmniej 3-letni staż pracy w zawodzie lekarza oraz odbył szkolenie w zakładzie medycyny sądowej uczelni medycznej.

2. Koronerem może być również lekarz, który spełnia wymagania określone w ust. 1 pkt 1–3 będący w trakcie specjalizacji z zakresu medycyny sądowej lub patomorfologii, po ukończeniu 2 roku szkolenia specjalizacyjnego i uzyskaniu zgody kierownika specjalizacji.

3. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 lit. b, prowadzi lekarz posiadający specjalizację z zakresu medycyny sądowej na podstawie programu szkolenia obejmującego co najmniej 30 godzin, opracowanego na podstawie ramowego programu szkolenia przez kierownika zakładu medycyny sądowej uczelni medycznej zatrudniającej tego lekarza, zatwierdzonego przez konsultanta krajowego w dziedzinie medycyny sądowej.

4. Odbycie szkolenia potwierdza zaświadczenie o nabyciu umiejętności do wykonywania czynności lekarza powołanego do potwierdzenia zgonu, wydane przez kierownika zakładu medycyny sądowej, w którym lekarz odbył szkolenie, na podstawie opinii dokumentującej, nabycie takich umiejętności, sporządzonej przez lekarza prowadzącego szkolenie.

5. Wojewoda zwraca się z pisemnym wnioskiem do właściwej okręgowej rady lekarskiej o ustalenie i przekazanie listy lekarzy kandydatów na koronerów, spełniających wymagania, o których mowa w ust. 1 i 2.

6. Okręgowa rada lekarska, w terminie nie dłuższym niż 90 dni od dnia otrzymania wniosku, przekazuje wojewodzie listę lekarzy, o której mowa w ust. 5, wraz z potwierdzeniem przez lekarza zgłoszenia swojej kandydatury na koronera.

7. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie medycyny sądowej, zawiera umowę o wykonywanie czynności koronera na danym obszarze z lekarzami wybranymi z listy, o której mowa w ust. 5. Umowa ta uwzględnia sposób ponoszenia kosztów dojazdu do miejsca wezwania koronera oraz może uwzględniać posiadanie przez koronera narzędzi do elektronicznego dokumentowania i rejestrowania zgonu.

8. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, ramowy program szkolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 lit. b, uwzględniając zakres wiedzy i umiejętności niezbędne do wykonywania czynności koronera.

Art. 28. 1. Wojewoda prowadzi wykaz koronerów, zwany dalej „wykazem”, oraz aktualizuje dane i informacje w nim zamieszczone.

2. Wojewoda udostępnia wykaz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej.

3. W wykazie zamieszcza się:

- 1) dane koronera:
  - a) imię (imiona) i nazwisko,
  - b) numer prawa wykonywania zawodu lekarza,
  - c) adres poczty elektronicznej i numer telefonu;
- 2) określenie obszaru wezwania koronera;
- 3) termin rozpoczęcia wykonywania czynności koronera;
- 4) informację o zastępstwie, w przypadku przerwy w wykonywaniu czynności koronera;
- 5) termin zakończenia wykonywania czynności koronera.

Art. 29. 1. Koroner jest obowiązany niezwłocznie zgłosić wojewodzie zmiany danych zamieszczonych w wykazie.

2. Koroner jest obowiązany niezwłocznie poinformować wojewodę o zaprzestaniu spełniania warunków, o których mowa w art. 27 ust. 1 i 2.

3. Okręgowa rada lekarska niezwłocznie przekazuje wojewodzie informacje, które mogą mieć wpływ na wykonywanie czynności koronera, w szczególności o zapadłych wyrokach sądów dyscyplinarnych w przedmiocie pozbawienia prawa wykonywania zawodu lekarza, a także uchwałach zawieszenia w prawie wykonywania zawodu lekarza albo ograniczenia wykonywania określonych czynności medycznych albo o prawomocnie zakończonych postępowaniach karnych lub dotyczących odpowiedzialności zawodowej.

Art. 30. Koroner podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków koronera korzysta z ochrony przewidzianej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1023) dla funkcjonariuszy publicznych.

Art. 31. 1. W przypadku uzyskania informacji, o których mowa w art. 29 ust. 3, świadczących o niespełnieniu warunków, o których mowa w art. 27 ust. 1 i 2, wojewoda rozwiązuje umowę o wykonywanie czynności koronera ze skutkiem natychmiastowym.

2. Wojewoda informuje właściwą okręgową radę lekarską o rozwiązaniu umowy z koronerem. Okręgowa rada lekarska jest obowiązana do niezwłocznego wskazania kandydata na koronera, spełniającego wymagania, o których mowa w art. 27 ust. 1 i 2, po potwierdzeniu przez lekarza zgłoszenia swojej kandydatury na koronera.

Rozdział 3.

Finansowanie czynności związanych ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonów.

Art. 32. 1. Wydatki związane z wykonywaniem czynności stwierdzania zgonu i wystawienia karty zgonu przez osoby, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1–4, uwzględnia się w wysokości środków przeznaczanych na finansowanie działalności leczniczej.

2. Lekarzowi, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1–4, przysługuje wynagrodzenie za każdorazowe stwierdzenie zgonu w wysokości 1/2 kapitacyjnej stawki rocznej, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, 1292 i 1559), a w przypadku, gdy lekarz wystawił również kartę zgonu – w wysokości tej stawki.

Art. 33. 1. Koronerowi przysługuje za każdorazowe stwierdzenie 1 zgonu oraz sporządzenie protokołu zgonu i karty zgonu wynagrodzenie, które wynosi 15% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku kalendarzowym poprzedzającym przeprowadzenie te czynności, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, 353 i 794), zwane dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”, a w przypadku odstąpienia od sporządzenia karty zgonu – 10% kwoty przeciętnego wynagrodzenia.

2. Lekarzowi specjaliście w dziedzinie medycyny sądowej, o którym mowa w art. 8 ust. 3, przysługuje wynagrodzenie za pozostawanie w gotowości do konsultacji, w tym z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych, środków komunikacji elektronicznej lub publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych – 2% kwoty przeciętnego wynagrodzenia oraz dodatkowo za każdą przeprowadzoną konsultację – 5% kwoty przeciętnego wynagrodzenia. Środki na wynagrodzenie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, uwzględnia się w umowie, o której mowa w art. 27 ust. 7.

3. Wynagrodzenie koronera i koszty dojazdu, o których mowa w art. 27 ust. 7, oraz wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 3, są finansowane z budżetu państwa, z części której dysponentem jest właściwy wojewoda.

4. Wynagrodzenie koronera i zwrot kosztów dojazdu, o których mowa w art. 27 ust. 7, nie przysługuje, jeżeli koroner dokonał oględzin lub sekcji zwłok na zlecenie sądu lub prokuratora.

Art. 34. Wojewoda wstrzymuje wypłatę wynagrodzenia, o którym mowa art. 33 ust. 1, w przypadku uzyskania informacji uzasadniających wątpliwości co do rzetelności danych zawartych w karcie zgonu lub jeżeli wydana karta zgonu nie zawiera wymaganych elementów, do czasu wyjaśnienia przyczyny wystąpienia tych nieprawidłowości. Jeżeli nieprawidłowości nie wynikają z braku rzetelności w zakresie wykonywania czynności przez koronera wojewoda cofa wstrzymanie wypłaty.

DZIAŁ III.

Pochówek.

Rozdział 1.

Prawo pochowania.

Art. 35. Prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, obejmujące w szczególności organizację pogrzebu, zapewnienie lub wybór miejsca pochówku oraz decyzję co do kremacji, mają kolejno:

- 1) podmiot wskazany w testamencie osoby zmarłej;
- 2) najbliższa rodzina osoby zmarłej w kolejności:
  - a) pozostały małżonek,
  - b) krewni zstępni,
  - c) krewni wstępni,
  - d) krewni boczni do czwartego stopnia pokrewieństwa,
  - e) powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia.

Art. 36. Prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich przysługuje podmiotowi, który do tego dobrowolnie się zobowiąże.

Art. 37. Prawo do organizacji pochówku, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich żołnierzy i pracowników wojska przysługuje właściwym organom wojskowym na podstawie przepisów wojskowych.

Art. 38. Prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35, ma pierwszeństwo przed prawem, o którym mowa w art. 36 i art. 37.

Art. 39. 1. Pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich osób zasłużonych wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa, może być sfinansowanie w całości albo części ze środków budżetu państwa (pogrzeb państwowy).

2. Pogrzeb państwowy może być zorganizowany z zachowaniem ceremoniału państwowego obejmującego, w szczególności odegranie hymnu państwowego lub ustawienie posterunku honorowego lub oddanie salwy honorowej.

3. Minister Obrony Narodowej decyduje o zasadach i formie udziału w pogrzebie państwowym wojskowej asysty honorowej oraz udziału w nim żołnierzy Wojska Polskiego.

4. Zgodę na organizację pogrzebu państwowego wyraża Prezes Rady Ministrów, albo działający z jego upoważnienia Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów lub inna upoważniona osoba będąca pracownikiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

5. Z wnioskiem o wyrażenie zgody na organizację pogrzebu państwowego mogą wystąpić:

- 1) minister kierujący działem administracji rządowej;
- 2) Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) Szef Kancelarii Sejmu;
- 4) Szef Kancelarii Senatu;
- 5) kierownik urzędu centralnego;
- 6) wojewoda.

6. Wnioskodawca, przed wystąpieniem z wnioskiem, o którym mowa w ust. 5, zobowiązany jest uzyskać zgodę podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35, na organizację pogrzebu państwowego.

7. Wniosek, o którym mowa w ust. 5, powinien zawierać dane osoby zmarłej, informację o zgodzie podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35, na organizację pogrzebu państwowego, wskazanie terminu i miejsca pogrzebu (jeżeli są znane) oraz uzasadnienie zawierające w szczególności informację o zasługach osoby zmarłej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa.

8. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 5, zawiera braki formalne, wnioskodawca jest wzywany do niezwłocznego ich uzupełnienia.

9. Koszty organizacji pogrzebu państwowego są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest wnioskodawca.

10. Prezes Rady Ministrów może z własnej inicjatywy postanowić o organizacji pogrzebu państwowego. W tym przypadku konieczne jest uzyskanie zgody podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35.

11. W przypadku, o którym mowa w ust. 10, koszty organizacji pogrzebu państwowego są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

12. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku, o którym mowa w ust. 5, mając na względzie ujednoczenie formy składanych wniosków.

Art. 40. 1. Zwłoki ludzkie niepochowane przez podmioty określone w art. 35, art. 36 i art. 37 mogą być przekazane do celów naukowych lub dydaktycznych, w tym sporządzania

preparatów anatomicznych, uczelni medycznej lub uczelni prowadzącej działalność naukową lub dydaktyczną w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

2. Decyzję administracyjną w sprawie przekazania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych wydaje, na wniosek uczelni, o której mowa w ust. 1, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby zmarłej.

3. Zwłoki do celów naukowych lub dydaktycznych mogą być również przekazane uczelni, o której mowa w ust. 1, na podstawie pisemnego oświadczenia osoby, która pragnie przekazać swoje zwłoki tej uczelni, w formach przewidzianych dla sporządzenia testamentu.

4. W przypadku przekazania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych uczelnia, o której mowa w ust. 1, jest obowiązana pochować zwłoki lub szczątki ludzkie powstałe w wyniku wykorzystania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych na swój koszt.

5. Koszty transportu zwłok w przypadkach, o których mowa w ust. 1, 3 i 4, ponosi uczelnia, o której mowa w ust. 1.

Art. 41. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki przekazywania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych,
- 2) sposób postępowania ze zwłokami przekazanymi do celów naukowych lub dydaktycznych,
- 3) sposób postępowania ze szczątkami ludzkimi powstałymi w wyniku wykorzystania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych

– mając na względzie wspieranie świadomej donacji zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Art. 42. Zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie niepochowane przez podmioty określone w art. 35, art. 36 i art. 37 albo nieprzekazane uczelni, o której mowa w art. 40 ust. 1, są chowane przez gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu. Pochowanie może nastąpić w grobie zbiorowym.

Art. 43. 1. W przypadku osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych lub aresztach śledczych, zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie niepochowane przez podmioty określone w art. 35 i art. 36 albo zwłoki nieprzekazane uczelni, o której mowa w art. 40 ust. 1, są chowane przez ten zakład karny lub areszt śledczy, z wyjątkiem zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich osób, które uwolniły się z zakładu karnego lub aresztu śledczego, oraz osób, które w czasie zgonu przebywały poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, w szczególności w trakcie korzystania z zezwolenia na czasowe

opuszczenie tego zakładu lub aresztu bez dozoru lub asysty funkcjonariusza Służby Więziennej, które są chowane przez gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu.

2. Zakład karny lub areszt śledczy jest obowiązany pochować również zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie osób, które, będąc pozbawione wolności w zakładzie karnym, zmarły, przebywając poza terenem zakładu karnego w związku z udziałem w czynnościach procesowych, umieszczeniem w pomieszczeniu wymienionym w art. 223b § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, 472 i 1236), wykonywaniem pracy lub konwojowaniem.

3. W przypadku osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych lub aresztach śledczych, pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich następuje po wydaniu zgody przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie, którego przedmiotem jest wyjaśnienie okoliczności śmierci osoby pozbawionej wolności, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego czynności w trybie art. 308 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

Art. 44. W przypadku pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich na podstawie art. 42 lub art. 43 odpowiednio gmina, zakład karny albo areszt śledczy, którzy pochowali zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie, może żądać zwrotu kosztów od podmiotu posiadającego prawo do zorganizowania pochówku osoby zmarłej.

Art. 45. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w tym sposób powiadamiania podmiotów posiadających prawo do zorganizowania pochówku o zgonie, tryb wydawania zgody na pochowanie, tryb postępowania ze zwłokami, które nie zostaną pochowane przez o podmioty określone w art. 35 i art. 36, oraz środki, z których są ponoszone koszty pochowania zleconego przez zakład karny lub areszt śledczy, kierując się koniecznością poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym i zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Art. 46. 1. Kierownik strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusz odpowiedzialny za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców zleca zakładowi pogrzebowemu pochowanie zwłok cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców, w przypadku gdy zwłoki nie zostaną pochowane przez podmiot, o którym mowa w art. 35 i art. 36, albo nie zostaną przekazane uczelni, o której mowa w art. 40 ust. 1.

2. Kierownik strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusz odpowiedzialny za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców powiadamia niezwłocznie podmiot, o którym mowa w art. 35, o zgonie cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców.

3. Jeżeli powiadomienie podmiotu, o którym mowa w art. 35, nie jest możliwe z powodu nieustalenia obywatelstwa zmarłego cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców lub braku informacji o adresach lub numerach telefonów tego podmiotu albo gdy podmiot ten nie zorganizuje pochówku na własny koszt, zwłoki mogą być wydane podmiotowi, o którym mowa w art. 36, który dobrowolnie zobowiąże się do ich pochowania.

4. Podmiot, o którym mowa w art. 35 i art. 36, realizujący prawo do organizacji pochówku zwłok ma prawo do:

- 1) odebrania zwłok w terminie 14 dni od dnia zgonu;
- 2) zorganizowania pochówku na własny koszt.

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, podmiot realizujący prawo do organizacji pochówku zwłok, nie później niż w terminie 14 dni od dnia zgonu przekazuje kierownikowi strzeżonego ośrodka lub funkcjonariuszowi odpowiedzialnemu za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców informację o zorganizowaniu pochówku zwłok na własny koszt.

6. W przypadku pochówku zwłok zleconego przez kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców podmioty, o których mowa w art. 35 i art. 36, mogą złożyć wniosek o powiadomienie o miejscu i terminie pogrzebu zmarłego cudzoziemca.

7. Wniosek, o którym mowa w ust. 6, składa się do kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców, nie później niż przed upływem 14 dni od dnia zgonu cudzoziemca.

8. W przypadku zgonu cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców pochowanie zwłok następuje po wydaniu przez prokuratora zgody na ich pochowanie.

9. Zgodę, o której mowa w ust. 8, wydaje na wniosek kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców, prokurator rejonowy właściwy ze względu na miejsce zgonu cudzoziemca.

10. Koszty pochówku zleconego przez kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców, poniesione przez zakład pogrzebowy, pokrywa się ze środków zmarłego cudzoziemca, a gdy ich nie posiada lub są one niewystarczające, koszty te są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Art. 47. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób powiadamiania podmiotów posiadających prawo do organizacji pochówku zwłok o zgonie cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców oraz zakres informacji zawartych w powiadomieniu, kierując się koniecznością zapewnienia szybkości i skuteczności przekazywania informacji oraz poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 48. 1. Jeżeli doszło do martwego urodzenia gmina właściwa miejscowo dla miejsca martwego urodzenia jest obowiązana pochować zwłoki, jeżeli nie zostały one w terminie 6 miesięcy od dnia martwego urodzenia pochowane przez podmioty określone w art. 35 i art. 36.

2. W przypadku określonym w ust. 1 można pochować zwłoki również przez zbiorowe spopielenie i pochowanie w grobie zbiorowym.

Rozdział 2.

Prawo do grobu.

Art. 49. 1. Osoba, która rezerwuje miejsce pochówku (fundator grobu), wnosi opłatę za rezerwację miejsca pochówku.

2. Rezerwacja miejsca pochówku wygasa po upływie 20 lat od dnia wniesienia opłaty, chyba że regulamin cmentarza przewiduje dłuższy okres.

3. Opłata za rezerwację miejsca pochówku obejmuje również opłatę za pierwsze pochowanie.

4. Właściciel cmentarza, w regulaminie cmentarza, określa maksymalną liczbę miejsc pochówku, w odniesieniu do których jednej osobie może przysługiwać prawo do rezerwacji.

5. Kościół lub inny związek wyznaniowy może nie pobierać opłaty, o której mowa w ust. 1. W takim przypadku termin na jaki przysługuje prawo rezerwacji miejsca pochówku określa regulamin cmentarza.

Art. 50. 1. Rezerwacja miejsca pochówku uprawnia fundatora grobu do:

- 1) decydowania o tym, kto może być pochowany w danym grobie;
- 2) przeniesienia, na podstawie umowy, tego prawa na inną osobę;
- 3) budowy nagrobków, grobowców oraz innych kompozycji architektonicznych, zgodnie z regulaminem cmentarza;

2. Uprawnienia fundatora grobu są niepodzielne.

3. Jeżeli w chwili śmierci zmarłemu przysługiwało prawo rezerwacji miejsca pochówku, podmioty, którym przysługuje prawo do organizacji pochówku, mogą pochować zwłoki fundatora grobu w tym miejscu pochówku. Pochowanie nie wymaga uzyskania zgody podmiotu, który nabył prawo rezerwacji miejsca pochówku w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku i jest możliwe przed zakończeniem tego postępowania.

4. W przypadku, w którym prawo rezerwacji miejsca pochówku uległo przekształceniu na mocy art. 52 ust. 1 w prawo do grobu, podmioty, którym przysługuje prawo organizacji pochówku mogą dochować zwłoki, szczątki lub popioły fundatora grobu do tego grobu, jeżeli spełnione są warunki, o których mowa w art. 54. Dochowanie nie wymaga uzyskania zgody podmiotów, którym przysługuje prawo do grobu.

Art. 51. 1. Umowa przeniesienia prawa rezerwacji miejsca pochówku, o której mowa w ust. 50 ust. 1 pkt 2, powinna być sporządzona w formie pisemnej, w obecności właściciela cmentarza lub osoby przez niego upoważnionej.

2. Kopia umowy przekazywana jest właścicielowi cmentarza.

3. Właściciel cmentarza prowadzi ewidencję zarezerwowanych miejsc pochówku na cmentarzu. W ewidencji tej zamieszcza się dane fundatora grobu, obejmujące jego nazwisko, imię (imiona) i numer PESEL, w przypadku jego braku – rodzaj i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość, datę wniesienia opłaty, czas rezerwacji oraz lokalizację miejsca pochówku.

Art. 52. 1. Od dnia pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w danym grobie rezerwacja miejsca pochówku ulega przekształceniu z mocy prawa w prawo do grobu.

2. Prawo do grobu wygasa po 20 latach od dnia pochowania ostatnich zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w danym grobie.

3. Prawo do grobu przysługuje kolejno:

- 1) podmiotowi wskazanemu w testamencie osoby pochowanej w grobie;

- 2) małżonkowi i krewnym zstępnym osoby pochowanej w grobie;
- 3) krewnym wstępnym i krewnym bocznym do czwartego stopnia pokrewieństwa osoby pochowanej w grobie;
- 4) powinowatym w linii prostej do pierwszego stopnia osoby pochowanej w grobie;
- 5) fundatorowi grobu.

4. Prawo do grobu obejmuje:

- 1) decydowanie o tym, kto może być dochowany do grobu, zgodnie z regulaminem cmentarza, z zastrzeżeniem ust. 7;
- 2) budowy nagrobków, grobowców oraz innych kompozycji architektonicznych, zgodnie z regulaminem cmentarza;
- 3) wnioskowanie o przeprowadzenie ekshumacji;
- 4) dokonywanie zmian w nagrobku, grobowcu lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej w miejscu pochówku oraz decyzji o sposobie jego dekoracji, w zgodzie z regulaminem cmentarza;
- 5) decydowanie o sposobie sprawowania kultu pamięci po osobie zmarłej;
- 6) decyzje o sposobie opieki nad grobem.

5. Prawo do grobu może być odnawiane przez wniesienie opłaty określonej w regulaminie cmentarza, Wniesienie opłaty przed wygaśnięciem prawa do grobu powoduje odnowienie prawa do grobu na kolejne 20 lat od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 2.

6. Kościół lub inny związek wyznaniowy może nie pobierać opłaty, o której mowa w ust. 5 lub określić inny okres, niż określony w ust. 5. W takim przypadku termin na jaki przysługuje prawo do grobu określa regulamin cmentarza, jednakże nie może być to okres krótszy niż 20 lat.

7. Dochowanie wiąże się z koniecznością wniesienia opłaty zgodnie z regulaminem cmentarza. W takiej sytuacji prawo do grobu ulega przedłużeniu o 20 lat od dnia dokonania dochowania.

8. Jeżeli grób nie uległ likwidacji pomimo upływu terminu, o którym mowa w ust. 2, opłata może zostać wniesiona także po wygaśnięciu prawa do grobu. W takiej sytuacji prawo do grobu wygasa po upływie 20 lat od dnia wniesienia opłaty.

Art. 53. Z chwilą zgłoszenia sprzeciwu wobec likwidacji przez:

- 1) wojewodę, w odniesieniu do grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobów osób odznaczonych;

2) Prezesa Instytutu, w odniesieniu do grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

- przysługują im w stosunku do tych grobów wyłączne prawo do grobu. Wojewoda oraz Prezes Instytutu wnoszą opłatę, o której mowa w art. 52 ust. 5, o ile przewiduje to regulamin cmentarza

Art. 54. 1. Dochowanie do grobu jest możliwe, o ile są spełnione warunki techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 99, oraz z uwzględnieniem regulaminu cmentarza.

2. Dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w sytuacji gdy poprzedni pochówek dotyczył osoby zmarłej w przebiegu choroby zakaźnej określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo osoby podejrzanej o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę zakaźną, wymaga uzyskania zgody państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, chyba że w grobie są pochowane wyłącznie popioły ludzkie osoby zmarłej na chorobę zakaźną albo osoby podejrzanej o zakażenie tą chorobą.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje zgodę na dochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, kierując się względami zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego. Brak zgody jest wydawany w formie decyzji administracyjnej.

4. Wniosek o wydanie zgody na dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich składa podmiot, o którym mowa w art. 35, art. 36 lub art. 37.

5. Wniosek o wydanie zgody na dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich obejmuje informacje o:

- 1) tym, czy pochowanie nastąpiło poprzez złożenie w grobie;
- 2) liczbie osób zmarłych, których zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie są pochowane w grobie;
- 3) dacie pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich;
- 4) dacie pochowania osoby zmarłej w przebiegu choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo osoby podejrzanej o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę zakaźną oraz oznaczenie tej choroby;
- 5) dacie poprzedniego pochówku.

Rozdział 3.

Postępowanie ze zwłokami, szczątkami ludzkimi i popiołami ludzkimi.

Art. 55. 1. Zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie muszą zostać pochowane.

2. Przed pochowaniem zwłoki lub szczątki ludzkie mogą zostać spopielone wyłącznie w krematorium.

3. Przed pochowaniem zwłoki mogą zostać poddane balsamowaniu lub konserwowaniu.

4. Pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w grobie dokonuje się w trumnach albo urnach.

5. Przepis ust. 4 nie narusza praw kościołów i związków wyznaniowych do pochowania swoich członków w grobie w zgodzie ze zwyczajem.

Art. 56. 1. Pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich może odbyć się jedynie w grobie na cmentarzu lub w miejscu, o którym mowa w art 57 lub art. 58.

2. Zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie znajdujące się w miejscu spoczynku ekshumuje się w celu przeniesienia do grobu, chyba że miejsce spoczynku jest grobem wojennym lub jest objęte jedną z form ochrony wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2021 r. poz. 710 i 954).

3. Właściwy miejscowo powiatowy inspektor sanitarny, po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może w drodze decyzji, nakazać właścicielowi terenu, na którym znajduje się miejsce spoczynku stosowanie części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarzy, jeżeli jest to uzasadnione względami ochrony bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego lub koniecznością zachowania szacunku dla szczątków ludzkich.

Art. 57. 1. Za zgodą państwowego powiatowego inspektora sanitarnego pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich może odbyć się w budynku kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego niebędącym cmentarzem.

2. Z wnioskiem o wyrażenie zgody na pochowanie w budynku kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego niebędącym cmentarzem może wystąpić kościół, związek wyznaniowy albo ich osoba prawna.

3. Zgoda, o której mowa w ust. 1, obejmuje wskazaną w decyzji liczbę możliwych pochowań oraz grobów.

4. Do prawa rezerwacji miejsca pochówku, prawa do grobu oraz prawa organizacji pochówku w miejscu, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o cmentarzach wyznaniowych.

Art. 58. 1. Za zgodą państwowego powiatowego inspektora sanitarnego pochowanie zwłok, szczątków lub popiołów osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa może odbyć się poza cmentarzem i poza budynkiem kultu religijnego lub terenem przynależnym do budynku kultu religijnego.

2. Z wnioskiem o wyrażenie zgody na pochowanie w miejscu przeznaczonym na grób osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa może wystąpić wojewoda właściwy ze względu na miejsce pochowania.

3. Zgoda, o której mowa w ust. 1, obejmuje wskazaną w decyzji liczbę możliwych pochowań oraz grobów.

4. O pochowaniu zwłok, szczątków lub popiołów osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa w miejscu, o którym mowa w ust. 1, rozstrzyga wojewoda właściwy ze względu na miejsce pochówku. Do rozstrzygnięcia nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego

5. Przed pochowaniem zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w miejscu, o którym mowa w ust. 1, wojewoda jest zobowiązany do uzyskania zgody podmiotu posiadającego prawo do zorganizowania pochówku osoby zmarłej.

Art. 59. 1. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny, wydając zgodę na pochowanie w miejscach, o których mowa w art. 57 i art. 58, może wydać zgodę na pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich:

- 1) w budynku, w tym w budynku kultu religijnego;
  - 2) poza budynkiem.
2. Wniosek o wyrażenie zgody na pochowanie:
- 1) dotyczący pochowania w budynku zawiera informacje o liczbie planowanych pochowań oraz grobów, a także wskazanie, czy dotyczy kolumbarium, katakumby, czy krypty;
  - 2) dotyczący pochowania poza budynkiem zawiera informacje:
    - a) o liczbie planowanych pochowań oraz grobów,
    - b) o odległości od ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,

- c) czy planowana lokalizacja nie znajduje się na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody,
- d) czy teren w bezpośrednim sąsiedztwie posiada instalację wodociągową i kanalizacyjną.

3. Do wniosku o wyrażenie zgody na pochowanie:

1) dotyczącego pochowania w budynku:

- a) zgodę właściciela nieruchomości, na której ma być zlokalizowane miejsce pochówku, o ile wnioskodawca nie jest właścicielem tej nieruchomości, wraz z dokumentami potwierdzającymi prawo własności,
- b) opis techniczny miejsca pochówku, w tym w szczególności jego wymiary,
- c) oświadczenie, że pochówki będą dokonywane zgodnie z warunkami, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 99;

2) dotyczącego pochowania poza budynkiem dołącza się:

- a) zgodę właściciela nieruchomości, na której ma być zlokalizowane miejsce pochówku, o ile wnioskodawca nie jest właścicielem tej nieruchomości, wraz z dokumentami potwierdzającymi prawo własności,
- b) charakterystykę terenu, w tym odległości od budynków,
- c) oświadczenie, że pochówki będą dokonywane zgodnie z warunkami, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 99;

4. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyraża zgodę na pochowanie w miejscach, o których mowa w art. 57 i art. 58, w drodze decyzji administracyjnej, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku, określając liczbę możliwych pochowań oraz grobów.

5. Państwowy powiatowy inspektor może odmówić zgody na pochowanie w miejscach, o których mowa w art. 57 i art. 58, ze względów bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego oraz mając na względzie konieczność zapewnienia poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 60. 1. Do miejsc, o których mowa w art. 57 i art. 58 stosuje się odpowiednio przepisy o cmentarzach, chyba że przepisy stanowią inaczej.

2. Do miejsc spoczynku stosuje się odpowiednio przepisy o grobach oraz o prawie do grobu.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny kontroluje tereny i miejsca, o których mowa w ust. 1 i 2. Zakres kontroli obejmuje spełnianie warunków zapewniających

bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne oraz zapewnienie poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

4. W przypadku stwierdzenia naruszenia warunków przewidzianych dla miejsca pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, państwowy powiatowy inspektor sanitarny nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej, usunięcie w określonym terminie stwierdzonych uchybień.

5. W przypadku nieusunięcia stwierdzonych uchybień w terminie określonym w decyzji, o której mowa w ust. 4, państwowy powiatowy inspektor sanitarny, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje właścicielowi nieruchomości, na terenie której jest zlokalizowane miejsce pochowania, likwidację grobu lub miejsca spoczynku i przeniesienie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów na cmentarz na jego koszt. Decyzji można nadać rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli okoliczności, w tym warunki atmosferyczne, pozwalają na ekshumację.

Art. 61. 1. W przypadkach określonych w ustawie, zwłoki, szczątki lub popioły ludzkie mogą zostać pochowane w grobie zbiorowym lub ossarium.

2. Do grobów zbiorowych i ossariów stosuje się przepisy o grobach, chyba że ustawa stanowi inaczej.

3. Do grobów zbiorowych i ossariów nie stosuje się przepisów o prawie rezerwacji miejsca pochówku, prawie do grobu oraz prawie zgłoszenia sprzeciwu wobec likwidacji grobu.

Art. 62. 1. Jeżeli w wyniku prowadzonych przez Instytut Pamięci Narodowej - Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „Instytutem”, prac poszukiwawczych ustalono lub powzięto podejrzenie, że pod istniejącym grobem znajduje się miejsce spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r., i na podstawie zarządzenia prokuratora właściwej miejscowo oddziałowej komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dokonano ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich z istniejącego grobu i nie ma możliwości ponownego pochowania zwłok i szczątków w tym samym grobie, wojewoda właściwy ze względu na miejsce położenia grobu, na wniosek Prezesa Instytutu, wydaje decyzję o ponownym

pochowaniu zwłok i szczątków z istniejącego grobu w innym grobie, zwanym dalej „ponownym pochowaniem”.

2. Wniosek o ponowne pochowanie zawiera:

1) dane osób pochowanych w grobie oraz określenie miejsca usytuowania grobu wynikające z planu zagospodarowania cmentarza;

2) przesłanki uzasadniające potrzebę ponownego pochowania;

3) uzasadnienie.

3. W przypadku braku możliwości ponownego pochowania zwłok i szczątków w innym grobie na tym samym cmentarzu z uwagi na brak miejsca lub zamknięcie cmentarza, zwłoki i szczątki mogą zostać ponownie pochowane na innym cmentarzu.

4. Stronami postępowania w sprawie ponownego pochowania są:

1) Prezes Instytutu;

2) podmioty, którym przysługuje prawo do grobu.

5. Jeżeli na podstawie danych uzyskanych z rejestrów i ewidencji publicznych nie ma możliwości ustalenia podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 2, wojewoda ogłasza w sposób zwyczajowo przyjęty oraz w Biuletynie Informacji Publicznej o wszczęciu postępowania w sprawie ponownego pochowania.

6. Wydanie decyzji o ponownym pochowaniu wojewoda poprzedza trwającymi nie dłużej niż 3 miesiące rokowaniami z podmiotami, o których mowa w ust. 4 pkt 2, co do nowego miejsca pochówku lub budowy albo odtworzenia nagrobka. Z rokowań sporządza się protokół.

7. Jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 5, nie zgłosi się żaden z podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 2, wojewoda określa nowe miejsce pochówku lub budowy albo odtworzenia nagrobka.

8. Koszt ponownego pochowania, w tym przeniesienia zwłok i szczątków, wykupu nowego miejsca pochówku oraz budowy albo odtworzenia nagrobka, odpowiadającego dotychczasowemu, ponosi wojewoda.

9. Odwołanie od decyzji wojewody o ponownym pochowaniu przysługuje do ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

Art. 63. 1. Przyjęcie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich do pochowania na cmentarz następuje na podstawie:

- 1) karty zgonu w zakresie danych udostępnionych w systemie, a także jeżeli doszło do kremacji, na podstawie protokołu spopielenia;
- 2) karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie danych udostępnionych w systemie, a także jeżeli doszło do kremacji, na podstawie protokołu spopielenia; jeżeli płeć dziecka jest znana, właściciel cmentarza może wymagać przedłożenia odpisu aktu urodzenia również po dokonaniu pochówku;
- 3) odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku;
- 4) jeżeli jest znana płeć dziecka, odpisu karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku;
- 5) dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok.

2. Przyjęcie na cmentarz ekshumowanych zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich następuje na podstawie wypisu z ksiąg cmentarnych, sporządzonego przez właściciela cmentarza, z którego ekshumowano zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie. Wypis zawiera dane dotyczące osoby zmarłej, określone w księdze osób pochowanych oraz dane grobu, z którego nastąpiła ekshumacja - z księgi grobów i miejsc spoczynku.

Art. 64. Prowadzący krematorium przyjmuje zwłoki lub szczątki ludzkie do spopielenia wyłącznie na podstawie:

- 1) karty zgonu w zakresie danych udostępnionych w systemie; jeżeli płeć dziecka jest znana, prowadzący krematorium może wymagać przedłożenia odpisu aktu urodzenia;
- 2) karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie danych udostępnionych w systemie; jeżeli płeć dziecka jest znana, prowadzący krematorium może wymagać przedłożenia odpisu aktu urodzenia;
- 3) dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok.

Art. 65. 1. Prowadzący krematorium prowadzi ewidencję zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji.

2. Ewidencja zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko osoby zmarłej;
- 2) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 3) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 4) płeć osoby zmarłej;
- 5) obywatelstwo osoby zmarłej;

- 6) stan cywilny osoby zmarłej;
- 7) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 8) miejsce, datę i godzinę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 9) numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - seria i numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 10) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 11) numer zaświadczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 3, jeżeli nie odpowiada unikalnemu numerowi identyfikującemu kartę zgonu;
- 12) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 13) imię i nazwisko lub nazwę podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku oraz dane kontaktowe;
- 14) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 15) datę spopielenia;
- 16) datę wezwania do odbioru urny i datę wydania lub odesłania urny oraz imię, nazwisko lub nazwę i adres jej odbiorcy, a jeżeli urna nie została odebrana – datę i miejsce przekazania gminie popiołów ludzkich przez prowadzącego krematorium.

3. W przypadku dzieci martwo urodzonych ewidencja zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko dziecka, o ile jest znane;
- 2) nazwisko rodowe dziecka, o ile znane;
- 3) imię (imiona) dziecka, o ile są znane;
- 4) płeć dziecka, o ile jest znana;
- 5) datę oraz miejsce urodzenia dziecka;
- 6) nazwisko matki dziecka;
- 7) imię (imiona) matki dziecka;
- 8) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 9) datę i miejsce urodzenia matki dziecka;

- 10) nazwisko ojca dziecka, o ile jest znane;
- 11) imię (imiona) ojca dziecka, o ile jest znane;
- 12) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji zgonu w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zgon zarejestrował lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej - o ile są znane;
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) numer zaświadczenia, o którym mowa w art. 20 ust. 3, który nie odpowiada unikalnemu numerowi identyfikującemu kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 15) adnotacja, że spopielenie dotyczy dziecka martwo urodzonego;
- 16) informację, czy zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo podejrzenia o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę;
- 17) imię i nazwisko lub nazwę podmiotu, realizującego prawo do organizacji pochówku oraz dane kontaktowe;
- 18) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 19) datę spopielenia;
- 20) datę wezwania do odbioru urny i datę wydania lub odesłania urny oraz imię, nazwisko lub nazwę i adres jej odbiorcy, a jeżeli urna nie została odebrana – datę i miejsce przekazania gminie popiołów ludzkich przez prowadzącego krematorium.

Art. 66. 1. Prowadzący krematorium opatruje trumnę ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi przed umieszczeniem w piecu krematoryjnym ogniotrwałym znakiem zawierającym numer ewidencyjny spopielałych zwłok lub szczątków ludzkich przypisany im w ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia.

2. Prowadzący krematorium wzywa podmiot, o którym mowa odpowiednio w art. 65 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 17, do odbioru urny z popiołami ludzkimi i przekazuje mu urnę, w sposób zwyczajowo przyjęty, w terminie 7 dni od dnia spopielenia.

3. Jeżeli podmiot, o którym mowa odpowiednio w art. 65 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 17, nie odbierze urny w okresie 12 miesięcy od dnia wezwania, prowadzący krematorium przekazuje popioły ludzkie gminie w celu pochowania.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, jeżeli opłata za spopielenie zwłok nie została wniesiona przez podmiot, o którym mowa odpowiednio w art. 65 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 17, koszt kremacji pokrywa krematorium.

Art. 67. 1. Prowadzący krematorium sporządza na piśmie w postaci elektronicznej, protokół spopielenia i opatruje go kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Protokół, na wniosek osoby uprawnionej do odebrania prochów, wydawany jest na piśmie w postaci papierowej.

2. Protokół spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko osoby zmarłej;
- 2) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 3) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 4) płeć osoby zmarłej;
- 5) obywatelstwo osoby zmarłej;
- 6) stan cywilny osoby zmarłej;
- 7) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 8) miejsce, datę i godzinę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 9) numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - seria i numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 10) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 11) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 12) datę spopielenia.

3. W przypadku dziecka martwo urodzonego protokół spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko dziecka, o ile jest znane;
- 2) nazwisko rodowe dziecka, o ile jest znane;
- 3) imię (imiona) dziecka, o ile jest znane;
- 4) płeć dziecka, o ile jest znana;
- 5) datę oraz miejsce urodzenia dziecka;
- 6) nazwisko matki dziecka;
- 7) imię (imiona) matki dziecka;

- 8) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 9) datę i miejsce urodzenia matki dziecka;
- 10) nazwisko ojca dziecka, o ile jest znane;
- 11) imię (imiona) ojca dziecka, o ile jest znane;
- 12) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji zgonu w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zgon zarejestrował lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej - o ile są znane;
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) adnotacja, że spopielenie dotyczy dziecka martwo urodzonego;
- 15) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 16) datę spopielenia.

Art. 68. Krematorium spełnia wymagania organizacyjno-techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 69.

Art. 69. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia i ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wymagania organizacyjno-techniczne wobec krematorium oraz dotyczące dokumentowania spopielenia zwłok i szczątków ludzkich w krematorium, w tym:

- 1) parametry techniczne dla krematorium i warunki zapewniające prawidłowy przebieg procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich,
- 2) minimalne wyposażenie krematorium, w szczególności w instalacje i urządzenia zapewniające oczyszczanie gazów odlotowych i wprowadzanie ich do powietrza, z kontrolą, sterowaniem i monitorowaniem procesu spopielenia,
- 3) minimalne wymagania funkcjonalno-organizacyjne, w tym wobec pomieszczeń w krematorium,
- 4) sposób postępowania przy przyjmowaniu i ewidencji zwłok lub szczątków ludzkich przeznaczonych do spopielenia,
- 5) sposób składania popiołów ludzkich do urn,
- 6) sposób przechowywania i wydawania urn z popiołami ludzkimi,
- 7) wzór protokołu spopielenia;

8) sposób przechowywania i prowadzenia dokumentacji oraz sposób przekazywania danych i informacji do systemu elektronicznego, obsługiwanego przez ministra właściwego do spraw informatyzacji

– kierując się koniecznością zapewnienia ochrony środowiska naturalnego oraz przejrzystości, kompletności i rzetelności prowadzenia ewidencji oraz sporządzanych protokołów spopielenia zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do krematorium.

Art. 70. 1. Trumnę składaną do grobu wykonuje się z materiałów umożliwiających mineralizację zwłok lub szczątków ludzkich.

2. Trumna przeznaczona do spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich musi być palna w całości; podczas palenia nie mogą powstawać substancje szkodliwe dla zdrowia lub życia ludzi lub zagrażające środowisku naturalnemu.

3. Urna musi być przeznaczona wyłącznie do przechowywania popiołów ludzkich i zabezpieczona przed ich rozsypaniem.

Art. 71. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, wymagania dla trumien i urn, w tym cechy materiałów wykorzystywanych do produkcji trumien i urn, kierując się koniecznością ochrony środowiska naturalnego przed możliwymi zagrożeniami wywoływanymi przez trumny i urny, w szczególności w zakresie substancji uwalnianych do powietrza w czasie spopielenia zwłok lub substancji uwalnianych do gleby podczas mineralizacji zwłok lub szczątków ludzkich pochowanych w grobie.

Art. 72. 1. Zwłoki i szczątki ludzkie osób zmarłych nie mogą być spopielone ani pochowane przed upływem 24 godzin od stwierdzenia zgonu, z uwzględnieniem ust. 4.

2. Zwłoki i szczątki ludzkie usuwa się z miejsca, w którym nastąpił zgon, celem pochowania lub w razie odroczenia terminu pochowania – składa się w domu pogrzebowym lub kostnicy do czasu pochowania, nie później niż po upływie 72 godzin od stwierdzenia zgonu.

3. Przenoszenie lub przewożenie zwłok lub szczątków ludzkich w otwartych trumnach jest zabronione.

4. Zwłoki lub szczątki ludzkie osób zmarłych, które były zakażone lub podejrzane o zakażenie biologicznym czynnikiem chorobotwórczym wywołującym choroby zakaźne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, usuwa się niezwłocznie z miejsca, w którym nastąpił zgon w sposób uniemożliwiający szerzenie się

zakażenia na inne osoby, w celu ustalenia albo weryfikacji przyczyny zgonu, a następnie spopielenia lub pochowania w inny sposób zapobiegający szerzeniu się choroby zakaźnej na zasadach określonych w tej ustawie.

5. Od stwierdzenia zgonu aż do pochowania zwłoki przechowuje się w taki sposób, aby nie mogły powodować szkodliwego wpływu na otoczenie.

Art. 73. 1. W zakresie realizacji przez Instytut obowiązków związanych z poszukiwaniem, ekshumacją i identyfikacją szczątków ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu, kostnica lub pomieszczenie, w których przechowywane są zmineralizowane szczątki ludzkie mogą być zlokalizowane na nieruchomości stanowiącej własność Instytutu lub będącej przedmiotem użytkowania wieczystego lub dzierżawy, w miejscu zapewniającym brak narażenia osób trzecich i niezainteresowanych na bezpośrednią obserwację prowadzonej w nich działalności w zakresie transportu, wyładunku, przechowywania, dokonywania oględzin antropologicznych i sądowo- medycznych oraz przygotowywania szczątków ludzkich do pochówku, pod warunkiem, że dla tej kostnicy lub pomieszczenia są opracowane w konsultacji z lekarzem specjalistą w dziedzinie medycyny sądowej i wdrożone procedury dotyczące sposobu postępowania z tymi szczątkami.

2. Prezes Instytutu niezwłocznie powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o przeniesieniu szczątków ludzkich do kostnicy lub pomieszczenia, o których mowa w ust. 1.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny kontroluje spełnienie warunków przechowywania szczątków ludzkich w kostnicy lub pomieszczeniu, o których mowa w ust. 1. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje, w drodze decyzji, nakaz przeniesienia szczątków ludzkich, jeżeli jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Art. 74. W przypadku masowej katastrofy lub klęski żywiołowej zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mogą zostać pochowane w grobach zbiorowych, jeżeli względy sanitarne przemawiają za niezwłocznym ich pochowaniem.

Art. 75. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinny odpowiadać miejsca przechowywania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w tym warunki i sposób przechowywania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich,

- 2) sposób postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi, w tym warunki sanitarne przeprowadzania balsamowania i konserwowania,
  - 3) warunki i sposób pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich,
  - 4) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinien odpowiadać przewóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, w tym warunki i sposób ich transportu
- mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego, bezpieczeństwa zdrowotnego osób mających styczność ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi w aspekcie zagrożeń i uciążliwości zdrowotnych.

Art. 76 . 1. W przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego w rozumieniu art. 3 pkt 55 ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. - Prawo atomowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 623 i 784), po ogłoszeniu przez Prezesa Agencji Atomistyki komunikatu, o którym mowa w art. 80 pkt 1 tej ustawy, wojewoda w porozumieniu z państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym, w przypadku skażenia radioaktywnego zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, może nakazać, w drodze decyzji administracyjnej, ich szczególny sposób i tryb transportu, przechowywania, pochowania lub ekshumacji.

2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

3. Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, sposób postępowania ze zwłokami, szczątkami ludzkimi lub popiołami ludzkimi mogącymi powodować szkodliwy wpływ na otoczenie, o których mowa w ust. 1, mając na uwadze ochronę środowiska naturalnego i bezpieczeństwo zdrowotne ludzi.

Art. 77. 1. W przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, na obszarze województwa lub jego części, w tym na akwenach portowych, wojewoda, na wniosek państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego może określić, w drodze rozporządzenia – aktu prawa miejscowego, inne niż określone w przepisach wydanych na podstawie art. 75 i art. 155, warunki i sposób transportu, przechowywania, pochowania lub ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich.

2. W przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii na obszarze więcej niż jednego województwa minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej, po zasięgnięciu opinii Głównego Inspektora Sanitarnego, może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż określone w przepisach wydanych na podstawie art. 75 i art. 155, warunki i sposób

transportu, przechowywania, pochowania lub ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich, mając na względzie ochronę zdrowia publicznego i środowiska oraz rodzaj zakażenia będący przyczyną zgonu, zagrożeniem dla środowiska oraz dla zdrowia lub życia ludzi.

3. Organ, który wydał rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, uchyla je odpowiednio na wniosek państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego albo po zasięgnięciu opinii Głównego Inspektora Sanitarnego.

Art. 78. 1. W celu zapobieżenia szerzeniu się zakażeń lub chorób zakaźnych państwowy powiatowy inspektor sanitarny lub państwowy graniczny inspektor sanitarny, przy uzasadnionym podejrzeniu, że osoba zmarła była zakażona biologicznym czynnikiem chorobotwórczym powodującym chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną, może nakazać, w drodze decyzji administracyjnej, szczególny sposób i tryb transportu, przechowywania, pochowania lub ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich.

2. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Art. 79. 1. Pogrzebu na morzu dokonuje się przez zatopienie w morzu zwłok osób, które umarły na jednostkach pływających o polskiej przynależności będących na pełnym morzu, jeżeli nie istnieje możliwość przekazania zwłok na ląd w terminie 48 godzin od czasu zgonu i jednostka pływająca nie posiada odpowiednich urządzeń pozwalających na powstrzymanie lub spowolnienie rozkładu zwłok do chwili wejścia do portu, z uwzględnieniem strefy klimatycznej, w której znajduje się jednostka pływająca.

2. Pogrzeb na morzu dokumentuje się w dzienniku pokładowym jednostki pływającej, z której został dokonany, odnotowując następujące informacje dotyczące osoby zmarłej:

- 1) nazwisko i imię (imiona);
- 2) nazwisko rodowe;
- 3) stan cywilny;
- 4) datę i miejsce urodzenia;
- 5) datę i miejsce zgonu;
- 6) imiona i nazwiska rodziców;
- 7) datę pochowania;
- 8) miejsce (współrzędne geograficzne) pochowania.
- 9) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu, jeżeli karta zgonu została sporządzona.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2, z wyjątkiem danych o których mowa w ust. 2 pkt 6, oraz oznaczenie jednostki pływającej, z której został dokonany pogrzeb są przekazywane, na piśmie w postaci elektronicznej, do rejestru grobów i miejsc spoczynku.

Art. 80. 1. O znalezieniu zwłok lub szczątków ludzkich w polskich obszarach morskich powiadamia się Morską Służbę Poszukiwania i Ratownictwa lub właściwego dyrektora urzędu morskiego oraz Policję.

2. O znalezieniu zwłok lub szczątków ludzkich w wodach śródlądowych powiadamia się Policję, a w przypadku ich znalezienia w wodach granicznych także Straż Graniczną.

3. Wydobycie zwłok lub szczątków ludzkich z wody oraz ich transport na ląd wykonują:

- 1) Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa – w przypadku zwłok lub szczątków ludzkich znajdujących się w polskich obszarach morskich;
- 2) Policja lub Państwowa Straż Pożarna - w przypadku zwłok lub szczątków ludzkich znalezionych na wodach śródlądowych.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 1, jednostki podległe lub nadzorowane przez Ministra Obrony Narodowej, Państwową Straż Pożarną, Policję lub Straż Graniczną udzielają, na zasadach określonych w rozporządzeniu, wydanym na podstawie ust. 6, niezbędnej pomocy Morskiej Służbie Poszukiwania i Ratownictwa, jeżeli wydobycie z wody lub przewóz zwłok lub szczątków ludzkich na ląd są technicznie możliwe oraz w szczególności, jeżeli do wydobycia zwłok lub szczątków ludzkich na powierzchnię niezbędne jest użycie sprzętu nurkowego.

5. Wydobycie i przewóz zwłok lub szczątków ludzkich na ląd jednostki wymienione w ust. 3 wykonują we współpracy z Policją, Prokuraturą i Państwową Inspekcją Sanitarną.

6. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe warunki i sposoby wydobywania zwłok i szczątków ludzkich z wody oraz ich transportu na ląd;
- 2) zasady i procedury współpracy i udzielania pomocy przez jednostki wymienione w ust. 3 - 5 w zakresie wydobywania zwłok i szczątków ludzkich z wody oraz ich transportu na ląd

– mając na uwadze konieczność zapewnienia poszanowania zwłok i szczątków ludzkich, bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne oraz siły, środki i główne zadania jednostek wymienionych w ust. 3-5.

Rozdział 4.

Międzynarodowy przewóz zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich.

Art. 81. 1. Zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mogą zostać sprowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu pochowania albo w przypadku, o którym mowa w art. 40 ust. 3.

2. Pozwolenie na sprowadzenie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce, w którym zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mają być pochowane albo ze względu na siedzibę uczelni, o której mowa w art. 40 ust. 1.

3. W przypadku zwłok lub szczątków ludzkich pozwolenie, o którym mowa w ust. 2, jest wydawane przez starostę po uzyskaniu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, właściwego ze względu na miejsce, w którym zwłoki lub szczątki ludzkie mają być pochowane albo ze względu na siedzibę uczelni, o której mowa w art. 40 ust. 1.

4. Starosta występuje o opinię, o której mowa w ust. 3, do państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w dniu otrzymania wniosku, o którym mowa w ust. 10, dołączając:

- 1) akt zgonu z tłumaczeniem na język polski sporządzonym przez tłumacza przysięgłego;
- 2) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok lub szczątków ludzkich, jeżeli zostało udzielone;
- 3) kopię wniosku, o którym mowa w ust. 10.

5. Zwłokom, szczątkom ludzkim lub popiołom ludzkim towarzyszy dokument przewozowy dla zwłok wydany przez właściwy organ państwa, z którego są sprowadzane zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie.

6. Dokument przewozowy dla zwłok zawiera:

- 1) informacje dotyczące osoby zmarłej:
  - a) nazwisko i imię (imiona),
  - b) datę i miejsce urodzenia, jeżeli są znane,
  - c) datę i miejsce zgonu,
  - d) przyczynę zgonu określoną za pomocą kodu Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), jeżeli jest znana;
- 2) wskazanie:
  - a) środka lub środków transportu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich,

- b) miejsca, z którego zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie są transportowane,
- c) miejsca przeznaczenia zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich,
- d) punktów etapowych, jeżeli występują.

7. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyraża opinię, o której mowa ust. 3, w zakresie potencjalnego zagrożenia sanitarno-epidemicznego, a w przypadku wątpliwości, co do dokumentu, o którym mowa w ust. 5, w tym przyczyny zgonu, zwraca się z zapytaniem do ministra właściwego do spraw zagranicznych w celu potwierdzenia przez właściwe służby konsularne prawdziwości, kompletności lub zgodności dokumentu z prawem państwa, z którego zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mają zostać sprowadzone.

8. Konsul udziela odpowiedzi bezpośrednio właściwemu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie 24 godzin od otrzymania zapytania, o którym mowa w ust. 7, przez ministra właściwego do spraw zagranicznych.

9. Natychmiast po otrzymaniu odpowiedzi, o której mowa w ust. 8, państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje opinię, o której mowa w ust. 3.

10. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 2, jest wydawane na wniosek podmiotu realizującego prawo organizowania pochówku, niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wydanie pozwolenia.

11. Wniosek, o którym mowa w ust. 10, zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
- 2) adres miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy oraz adres do korespondencji, jeżeli jest inny;
- 3) informacje, o których mowa w ust. 6 pkt 1;
- 4) określenie miejsca, w którym zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie mają być pochowane;
- 5) określenie planowanego terminu przywozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich;
- 6) określenie danych identyfikujących środek transportu, którym nastąpi przywóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, jeżeli to możliwe.

12. Jeżeli określenie danych, o których mowa w ust. 11 pkt 6, nie było możliwe we wniosku, o którym mowa w ust. 10, organizator przewozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich przekazuje państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu, który wydał opinię, o której mowa w ust. 3, dane identyfikujące środek transportu, którym będą

przewożone zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie, nie później niż na 2 dni przed planowanym terminem przewozu.

13. Do wniosku, o którym mowa w ust. 10, należy dołączyć:

- 1) akt zgonu z tłumaczeniem na język polski sporządzonym przez tłumacza przysięgłego;
- 2) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, jeżeli zostało udzielone.

Art. 82. Jeżeli osoba zmarła poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą zostać sprowadzone wyłącznie jej popioły.

Art. 83. 1. Trumnę ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi sprowadzanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą otworzyć jedynie w kostnicy, domu pogrzebowym, krematorium, prosektorium, zakładzie lub pracowni patomorfologii i medycyny sądowej, osoby uprawnione przez właściciela kostnicy, domu pogrzebowego, prowadzącego krematorium, prosektorium, zakład lub pracownię patomorfologii i medycyny sądowej i przeszkolone w tym zakresie.

2. Otwarcia trumny ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi sprowadzanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej można dokonać wyłącznie do celów:

- 1) sądowych;
- 2) dochodzenia przyczyny zgonu;
- 3) spopielenia;
- 4) identyfikacji osoby zmarłej na pisemny wniosek podmiotu realizującego prawo organizowania pochówku.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadku, o którym mowa w art. 37.

Art. 84. 1. W przypadku sprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok lub szczątków ludzkich żołnierzy lub pracowników wojska kierowanych do służby lub pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej wniosek, o którym mowa w art. 81 ust. 10, składa przełożony zmarłego żołnierza lub pracownika. Wniosek jest opiniowany przez wojskowego inspektora sanitarnego właściwego dla macierzystej jednostki wojskowej osoby zmarłej.

2. Przepis art. 82 nie dotyczy sprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok lub szczątków ludzkich żołnierzy lub pracowników wojska kierowanych do służby lub pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Art.85. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór dokumentu przewozowego dla zwłok i szczątków ludzkich żołnierzy i pracowników wojska kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) szczegółowy sposób i tryb postępowania w sprawach wydawania dokumentu przewozowego dla zwłok i szczątków ludzkich żołnierzy i pracowników wojska kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinien odpowiadać przewóz zwłok i szczątków ludzkich żołnierzy i pracowników wojska kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej

– uwzględniając konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego i poszanowania zwłok i szczątków ludzkich, a także wymagania wynikające z wiążących Rzeczpospolitą Polską zobowiązań międzynarodowych.

Art. 86. 1. Przewóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej może nastąpić po przedstawieniu organom lub służbom uprawnionym do kontroli, na podstawie odrębnych przepisów odpisu aktu zgonu z tłumaczeniem przysięgłym na język polski oraz dokumentu przewozowego dla zwłok.

2. Podczas przewozu zwłok lub szczątków ludzkich przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej otwieranie trumny jest zabronione, w szczególności w celu balsamowania, konserwowania lub spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich.

3. Organizator przewozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany znać wymagania dla sprowadzenia zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich określonych przez państwa przeznaczenia i tranzytowe.

4. Jeżeli osoba zmarła na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą zostać przewiezione wyłącznie jej popioły.

Art. 87. 1. Wywóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich poza granice Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy zgon nastąpił na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, może nastąpić po uzyskaniu pozwolenia właściwego państwowego inspektora

sanitarnego potwierdzającego spełnienie przez trumnę i środek transportu wymagań sanitarnych i technicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 75.

2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) informacje dotyczące osoby zmarłej:
  - a) nazwisko i imię (imiona),
  - b) nazwisko rodowe,
  - c) stan cywilny,
  - d) datę i miejsce urodzenia;
  - e) datę i miejsce zgonu,
  - f) przyczynę zgonu określoną za pomocą kodu Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych WHO,
  - g) imiona i nazwiska rodziców,
  - h) wiek;
- 2) wskazanie:
  - a) środka transportu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich oraz danych pozwalających na identyfikację środka transportu,
  - b) miejsca, z którego zwłoki, szczątki ludzkie lub popioły ludzkie są transportowane,
  - c) miejsca przeznaczenia zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich,
  - d) punktów etapowych, jeżeli występują,
  - e) planowego terminu wywozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich,
  - f) imienia i nazwiska lub nazwy podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku.

3. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, jest wydawane na wniosek podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wydanie pozwolenia.

4. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
- 2) adres miejsca zamieszkania albo siedziby;
- 3) informacje, o których mowa w ust 2.

5. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, należy dołączyć:

- 1) akt zgonu;
- 2) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich, jeżeli zostało udzielone.

6. Jeżeli osoba zmarła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, poza granice Rzeczypospolitej Polskiej mogą zostać wywiezione wyłącznie jej popioły.

Art. 88. Przewóz zwłok lub szczątków ludzkich odbywa się w warunkach zapewniających sanitarne i techniczne bezpieczeństwo przewozu, z uwzględnieniem wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 75 pkt 4.

Art. 89. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wydawania pozwoleń, o których mowa w art. 81 ust. 2 i art. 87 ust. 1, oraz opinii, o której mowa w art. 81 ust. 3, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawnej i przejrzystej procedury uzyskiwania pozwoleń na przewóz zwłok, szczątków ludzkich i popiołów ludzkich.

DZIAŁ IV.

Cmentarze.

Rozdział 1.

Zakładanie, lokalizacja, rozszerzanie, utrzymywanie, zamykanie i likwidacja cmentarzy oraz zarządzanie nimi.

Art. 90. 1. Cmentarze mogą być zakładane i rozszerzane przez:

- 1) gminy lub związki międzygminne,
  - 2) kościoły lub inne związki wyznaniowe
- zwane dalej „właścicielem cmentarza”.

2. Właściciel cmentarza komunalnego pobiera płaty za usługi związane z pochowaniem zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich lub utrzymaniem cmentarza. Wysokość opłat nie może przekraczać faktycznych kosztów ponoszonych przez właściciela cmentarza w związku z wykonywaniem tych usług i utrzymaniem cmentarza.

3. Właściciel cmentarza innego niż cmentarz komunalny może pobierać opłaty, o których mowa w ust. 2. Przepis ust. 2 zdanie drugie stosuje się.

4. Właściciel cmentarza opracowuje i podaje do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty, regulamin organizacyjny cmentarza określający co najmniej:

- 1) sposób funkcjonowania cmentarza;
- 2) katalog usług, o których mowa w ust. 2, wraz z wysokością opłat za te usługi;

3) lokalizację powierzchni grzebalnej i jej rozmiar, uwzględniając, że powierzchnia grzebalna, za wyjątkiem kolumbariów, nie może znajdować się w odległości mniejszej niż 15 m od ogrodzenia cmentarza.

5. Lokalizację powierzchni grzebalnej określa się poprzez podanie współrzędnych geograficznych punktów wyznaczających jej granice oraz poprzez naniesienie jej na mapę zasadniczą lub, w przypadku jej braku, na mapę ewidencyjną, które pochodzą z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

6. Gmina i związek międzygminny umieszczają regulamin cmentarza w Biuletynie Informacji Publicznej.”

7. Właściciel cmentarza może powierzyć zarządzanie cmentarzem innemu podmiotowi.

8. Informacja o założeniu cmentarza przekazywana jest do właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego nie później niż w terminie 14 dni od dnia rozstrzygnięcia o założeniu cmentarza.

Art. 91. 1. Właściciel cmentarza może założyć cmentarz wyłącznie na nieruchomości będącej jego własnością. Cmentarz wyznaniowy może być założony również na nieruchomości znajdującej się w użytkowaniu wieczystym kościoła lub innego związku wyznaniowego albo ich osób prawnych.

2. Wszelkie groby, nagrobki, grobowce i inne kompozycje architektoniczne wzniesione na terenie cmentarza są własnością właściciela cmentarza. Mogą one być wznoszone, przerabiane i odnawiane przez osoby dysponujące uprawnieniami fundatora grobu lub prawem do grobu.

3. Właściciel cmentarza zobowiązany jest do zapewnienia bezpieczeństwa cmentarza i wzniesionych na jego terenie grobów, nagrobków i grobowców. Obowiązkiem właściciela cmentarza jest w szczególności zapobieganie powstawaniu i usuwanie zniszczeń oraz szkód spowodowanych warunkami atmosferycznymi i ich bezpośrednimi skutkami, bezprawnym działaniem osób trzecich, robotami i pracami budowlanymi prowadzonymi na cmentarzu.

4. Jeżeli grób, nagrobek, grobowiec lub inna kompozycja architektoniczna objęta jest jedną form ochrony wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, właściciel cmentarza sprawuje nad nim opiekę, o której mowa w art. 5 tej ustawy.

Art. 92. Zakładanie, rozszerzanie, utrzymywanie i likwidowanie cmentarzy komunalnych oraz zarządzanie nimi należy do zadań własnych gminy.

Art. 93. 1. Gmina może założyć, rozszerzyć i utrzymywać cmentarz komunalny poza własnymi granicami.

2. Gmina może założyć cmentarz poza własnymi granicami za zgodą rady gminy, na terenie której będzie znajdować się cmentarz. Gmina zakładająca cmentarz oraz gmina, na terenie której znajdować się będzie cmentarz zawierają porozumienie określające wzajemne prawa i obowiązki gmin wynikające z założenia i utrzymania cmentarza.

3. Utrzymanie i likwidacja cmentarza, o którym mowa w ust. 1, oraz zarządzanie nim należy do gminy, która go założyła. Rozszerzenie cmentarza wymaga zgody rady gminy, na terenie której znajduje się cmentarz oraz zawarcia z tą gminą porozumienia.

4. Gmina może zawrzeć z kościołem lub związkiem wyznaniowym umowę, w której zobowiąże się do uczestniczenia w kosztach utrzymania cmentarza wyznaniowego. Umowa określa wysokość udziału gminy w kosztach utrzymania cmentarza.

5. Jeżeli na terenie gminy nie ma cmentarzy komunalnych, gmina zawiera porozumienie, o którym mowa w ust. 1 lub 3 lub zawiera umowę, o której mowa w ust. 4.

6. Jeżeli została zawarta umowa, o której mowa w ust. 4, kościół lub inny związek wyznaniowy jest obowiązany umożliwić pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich na cmentarzu wyznaniowym będącym jego własnością bez względu na przynależność osoby zmarłej do danego kościoła lub innego związku wyznaniowego.

7. W przypadku, o którym mowa w ust. 6, kościół lub inny związek wyznaniowy postępuje ze zwłokami, szczątkami ludzkimi lub popiołami ludzkimi osób niebędących członkami kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy cmentarz, na równi ze zwłokami, szczątkami ludzkimi lub popiołami ludzkimi osób będących członkami kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy cmentarz, w szczególności pod względem wyznaczenia miejsca pochowania, ceremoniału pogrzebowego i wznoszenia nagrobków.

Art. 94. 1. Jeżeli na terenie gminy, znajduje się cmentarz, którego właściciela nie sposób ustalić, zarządzanie cmentarzem należy do gminy. W takim przypadku wobec gminy stosuje się odpowiednio przepisy o właścicielu cmentarza.

2. Jeżeli właściciel cmentarza uporczywie nie wywiązuje się z obowiązków wynikających z ustawy, gmina zleca ich wykonanie na jego koszt. Do zlecenia wykonania obowiązków na koszt właściciela cmentarza stosuje się odpowiednio przepisy o zastępczym wykonaniu zobowiązania.

Art.95. Zakładanie, rozszerzanie, utrzymywanie i likwidowanie cmentarzy wyznaniowych oraz zarządzanie nimi należy do kościołów i innych związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych.

Art. 96. 1. Cmentarze i krematoria mogą być zakładane i rozszerzane wyłącznie na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewidujący założenie cmentarza sporządza się co najmniej dla obszaru, którego granice wyznacza odległość, o której mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1 i 2.

3. Odległości, o których mowa w art. 99 ust. 1 i 2, nie stanowią ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

4. Dom pogrzebowy i kostnica mogą być zakładane poza cmentarzem na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

5. Dom pogrzebowy i kostnica nie mogą być zakładane na terenie zabudowy mieszkaniowej, w tym realizowanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. z 2020 r. poz. 219, 471 i 922).

Art. 97. 1. Cmentarze nie mogą być zakładane:

- 1) na obszarach o których mowa w art. 16 pkt 34, art. 120 oraz art. 169 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 i 823);
- 2) na gruntach pod wodami stojącymi lub płynącymi;
- 3) na obszarach parków narodowych;
- 4) na obszarach rezerwatów przyrody;
- 5) na obszarach ruchów masowych ziemi, o których mowa w art. 3 pkt 32a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, z późn. zm.¹⁾);
- 6) na obszarach osuwisk i zapadlisk terenu, w tym powstałych w wyniku zjawisk krasowych, oraz zagrożonych lawinami;

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2020 r. poz. 1378, 1565, 2127 i 2338 oraz z 2021 r. poz. 802, 868 i 1047)

- 7) na obszarach zaangażowanych glaciektonicznie lub tektonicznie, poprzecinanych uskokami, spękanych lub uszczelinowanych;
- 8) na obszarach wychodnich skał zwięzłych porowatych, skrasowiałych i skawernowanych;
- 9) na obszarach występowania deformacji powierzchni na skutek szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego;
- 10) na obszarach górniczych utworzonych dla kopalin leczniczych.

2. Krematoria nie mogą być zakładane na obszarach, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 4.

Art. 98. 1. Na cmentarzu zapewnia się co najmniej:

- 1) dostęp do bieżącej wody, z informacją przy punkcie jej poboru, że woda nie nadaje się do spożycia;
- 2) miejsce gromadzenia odpadów;
- 3) ciągi komunikacyjne umożliwiające dotarcie do grobów;
- 4) ogrodzenie.

2. Na cmentarzu mogą być zlokalizowane:

- 1) budynek kultu religijnego;
- 2) dom pogrzebowy;
- 3) kostnica;
- 4) krematorium;
- 5) ossarium.

3. Do domów pogrzebowych i kostnic stosuje się wymagania sanitarne i techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 75.

Art. 99. 1. Cmentarz nie może znajdować się w odległości mniejszej niż:

- 1) 150 m od studni, źródeł i strumieni, służących do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i na potrzeby gospodarcze;
- 2) 150 m od zakładu produkującego lub przechowującego środki spożywcze, zakładu żywienia zbiorowego, budynku mieszkalnego, budynku zamieszkania zbiorowego, budynku użyteczności publicznej, niepodłączonego do sieci wodociągowej;
- 3) 500 m od ujęć wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na cele zbiorowego zaopatrzenia i na potrzeby budynku zamieszkania zbiorowego, zakładu żywienia zbiorowego, zakładu produkującego lub przechowującego środki spożywcze.

2. Odległość, o której mowa w ust. 1 pkt 2, może być zmniejszona do:

- 1) 50 m, jeżeli wszystkie budynki określone w ust. 1 pkt 2 są podłączone do sieci wodociągowej;
- 2) 35 m, pod warunkiem że:
  - a) wszystkie budynki określone w ust. 1 pkt 2 są podłączone do sieci wodociągowej,
  - b) cmentarz spełnia wymóg określony w art. 90 ust. 4 pkt 3.

3. Przez odległość, o której mowa w ust. 1 i 2, należy rozumieć najkrótszy odcinek mierzony od ogrodzenia cmentarza do ujęcia wody albo budynku określonego w tych przepisach.

4. W przypadku stwierdzenia naruszenia ust. 2 pkt 2 lit. b, państwowy powiatowy inspektor sanitarny, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje właścicielowi cmentarza likwidację grobu i przeniesienie zwłok lub szczątków ludzkich do grobu na powierzchni grzebalnej, na koszt właściciela cmentarza.

Art. 100. Do nowej zabudowy, o której mowa w art. 99 ust. 1 pkt 2, stosuje się przepisy art. 99 ust. 1 pkt 2, ust. 2 i 3, chyba że cmentarz jest cmentarzem zamkniętym, o którym mowa w art. 104 ust. 1, spełniającym warunek określony w art. 104 ust. 2.

Art. 101. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw środowiska oraz ministrem właściwym do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa określa, w drodze rozporządzenia, wymagania lokalizacyjne i techniczne dla zagospodarowania terenu cmentarzy i krematoriów, w tym:

- 1) sposób ustalania powierzchni cmentarza,
- 2) wymagania dla infrastruktury cmentarza,
- 3) wymagania dla gruntów przeznaczonych pod cmentarze i wymagania, jakie musi spełniać ich zagospodarowanie,
- 4) wymagania co do poziomu wód gruntowych na terenach przeznaczonych pod cmentarze lub groby w budynkach kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego,
- 5) rodzaje grobów oraz wymagania techniczne dla grobu, z uwzględnieniem grobów zbiorowych, krypt, ossariów, katakumb i kolumbariów, w tym w budynkach kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego,
- 6) wymagania dla infrastruktury zamkniętego cmentarza

– uwzględniając konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ich użytkowania, dostępności dla osób niepełnosprawnych, ochronę środowiska przed możliwymi zagrożeniami w warunkach normalnej eksploatacji, w przypadkach klęsk żywiołowych oraz innych sytuacji awaryjnych i kryzysowych, infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz planowanej formy pochówku.

Art. 102. Właściciel cmentarza powiadamia niezwłocznie właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz właściwego miejscowo wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stwierdzonych na cmentarzu zmianach, wskazujących na zaistnienie lub możliwość zaistnienia okoliczności, wskutek których teren cmentarza lub jego część przestanie spełniać wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 101, w szczególności dojdzie do zmiany stosunków hydrologicznych lub hydrogeologicznych.

Art. 103. 1. W przypadku stwierdzenia na cmentarzu zmian wskazujących na zaistnienie lub możliwość zaistnienia okoliczności, wskutek których teren cmentarza lub jego część przestanie spełniać wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 101, w sposób powodujący bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi, w szczególności dojdzie do zmiany stosunków hydrologicznych lub hydrogeologicznych, właściwy miejscowo państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyłącza, w drodze decyzji administracyjnej, z dokonywania pochówków teren cmentarza, na którym zaistniały zmiany, lub jego część.

2. Wydając decyzję, o której mowa w ust. 1, państwowy powiatowy inspektor sanitarny może wskazać działania, które powinny zostać podjęte w celu ochrony zdrowia publicznego, oraz termin realizacji tych działań 3. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

3. Po otrzymaniu decyzji, o której mowa w ust. 1, właściciel cmentarza podejmuje działania zmierzające do usunięcia przyczyny zmian, o których mowa w ust. 1, zapewnia groby odpowiadające wymaganiom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 101 oraz informuje o tych działaniach i ich skutkach państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, który wydał tę decyzję.

4. Po ustąpieniu okoliczności lub usunięciu przyczyny zmian, o których mowa w ust. 1, państwowy powiatowy inspektor sanitarny, na wniosek właściciela cmentarza, przywraca, w drodze decyzji administracyjnej, możliwość ponownego dokonywania pochówków na cmentarzu lub jego części.

5. Decyzja, o której mowa w ust. 4, jest wydawana po przedstawieniu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu dokumentacji potwierdzającej usunięcie przyczyny zmian, o których mowa w ust. 1, sporządzonej na koszt wnioskodawcy.

Art. 104. 1. Cmentarz uznaje się za zamknięty po upływie 40 lat od dnia ostatniego pochowania.

2. Od chwili zamknięcia, na cmentarzu nie dokonuje się pochowań.

3. Właściciel cmentarza, na wniosek osoby, której przysługuje prawo do grobu, wyraża zgodę na dochowanie zwłok do istniejącego grobu na zamkniętym cmentarzu, po uzyskaniu zgody właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

4. Właściciel cmentarza, na wniosek fundatora grobu, który wniósł opłatę za rezerwację miejsca pochówku, wyraża zgodę na pochowanie zwłok na zamkniętym cmentarzu, po uzyskaniu zgody właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

5. Wydanie zgody, o której mowa w ust. 3 i 4, oraz pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich w grobie na podstawie zgody, o której mowa w ust. 3 i 4 nie powoduje otwarcia cmentarza.

6. Jeżeli nie została wydana zgoda, o której mowa w ust. 3 i 4, opłaty wniesione za okres, których koniec przypada po terminie zamknięcia cmentarza podlegają zwrotowi proporcjonalnie do okresu realizacji rezerwacji miejsca pochówku lub prawa do grobu.

7. Ponowne otwarcie zamkniętego cmentarza wymaga spełnienia wymogów przewidzianych do założenia cmentarza.

8. Przepisów o zamknięciu cmentarzy nie stosuje się do miejsc pochowania, o których mowa w art. 57 i art. 58 oraz miejsc spoczynku.

Art. 105. 1. Adnotacja o zamknięciu cmentarza zostaje umieszczona przez właściciela cmentarza w rejestrze cmentarzy.

2. Do cmentarzy zamkniętych stosuje się przepisy odnoszące się do cmentarzy, o ile ustawa tak stanowi.

3. Do grobów i miejsc pochówku znajdujących się na terenie cmentarza zamkniętego stosuje się przepisy o grobach i miejscach pochówku, chyba że ustawa stanowi inaczej.

4. Do cmentarzy zamkniętych stosuje się przepisy o obowiązku właściciela nieruchomości do prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz zgłoszenia do rejestru cmentarzy.

5. Właściwy miejscowo powiatowy inspektor sanitarny, po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może w drodze decyzji nakazać właścicielowi cmentarza

zamkniętego stosowanie części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarzy, jeżeli jest to uzasadnione względami ochrony bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego lub koniecznością zachowania szacunku dla szczątków ludzkich.

Art. 106. 1. Po zamknięciu cmentarza oraz po upływie co najmniej 40 lat od dnia ostatniego pochowania zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich na tym cmentarzu, teren cmentarza może być przeznaczony na inny cel, zgodny z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (likwidacja cmentarza).

2. Jeżeli teren cmentarza jest zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przeznaczony na istotne cele publiczne, które nie mogą być zrealizowane w inny sposób, wojewoda, działając na wniosek gminy, na której znajduje się cmentarz, po wyrażeniu zgody przez właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, może skrócić termin, o którym mowa w ust. 1.

3. Wojewoda w decyzji, o której mowa w ust. 2, określa sposób postępowania ze zwłokami, szczątkami i prochami ludzkimi znajdującymi się na likwidowanym cmentarzu.

4. O likwidacji cmentarza rozstrzyga właściciel cmentarza. W przypadku cmentarza komunalnego decyzję podejmuje gmina lub związek międzygminny, a w przypadku cmentarza wyznaniowego – właściwa władza kościoła lub innego związku wyznaniowego będącego właścicielem tego cmentarza.

5. Przed podjęciem rozstrzygnięcia o likwidacji cmentarza właściciel cmentarza sporządza sprawozdanie cmentarza, zawierające informacje o:

- 1) podstawie założenia cmentarza i zarządzania cmentarzem;
- 2) zarządcy cmentarza;
- 3) powierzchni cmentarza;
- 4) stanie zagospodarowania terenu cmentarza;
- 5) wielkości wykorzystanej powierzchni grzebalnej;
- 6) wielkości niewykorzystanej powierzchni grzebalnej;
- 7) dacie ostatniego pochowania na cmentarzu;
- 8) objęciu cmentarza jedną z form ochrony konserwatorskiej, o których mowa w art. 7 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o fakcie włączenia go do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

6. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 5, zawiera wykaz znajdujących się na terenie cmentarza:

- 1) grobów osób odznaczonych;

- 2) grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski
- 3) grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) grobów wojennych;
- 5) grobów wpisanych do rejestru zabytków albo do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

7. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 5, dołącza się do rozstrzygnięcia o likwidacji cmentarza.

8. Informacja o likwidacji, wraz ze sprawozdaniem, o którym mowa w ust. 5, przekazywana jest wojewodzie najpóźniej na 6 miesięcy przed planowanym rozpoczęciem prac związanych z likwidowaniem grobów.

9. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii właściwego terenowo wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać zakaz likwidacji cmentarza ze względu na szczególne wartości historyczne, krajobrazowe lub kulturowe cmentarza lub znajdujących się na jego terenie grobów oraz jeśli przeniesienie grobów, budowli lub nagrobków wiązałoby się utratą ważnych ponadlokalnie walorów kulturowych i historycznych. Wojewoda może wydać zakaz likwidacji cmentarza, także jeżeli przeniesienie grobów, budowli i nagrobków byłoby utrudnione lub wymagało nieproporcjonalnie dużych nakładów.

10. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu, w drodze decyzji, określa sposób postępowania z grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobami wojennymi

11. Zlikwidowany cmentarz podlega wykreśleniu z rejestru cmentarzy

12. Przepisy o likwidacji cmentarza stosuje się odpowiednio do likwidacji części cmentarza.

Art. 107. 1. Nie likwiduje się cmentarzy wojennych oraz cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, możliwe jest ich przeniesienie.

2. Likwidacja cmentarza włączonego do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków możliwa jest po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 108. 1. Szczątki ludzkie i popioły ludzkie pochowane na terenie likwidowanego cmentarza, przenosi się na inny cmentarz przed rozpoczęciem korzystania z tego terenu.

2. Przeniesienie szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich znajdujących się w grobach:

- 1) weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, podlega uzgodnieniu z Prezesem Instytutu;
- 2) osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, podlega uzgodnieniu z właściwym miejscowo wojewodą.

3. Do przenosin szczątków ludzkich i popiołów ludzkich, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się przepisy o ekshumacji.

4. Koszty związane z przenosinami, o których mowa w ust. 1-3, ponosi właściciel likwidowanego cmentarza.

5. Szczątki ludzkie lub popioły ludzkie, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą zostać pochowane w ossarium.

Art. 109. 1. Zabytki znajdujące się na terenie likwidowanego cmentarza zachowuje się na tym terenie lub przenosi się na inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

2. Groby, o których mowa w art. 113 ust. 2, niebędące zabytkami, znajdujące się na terenie, który został przeznaczony na inny cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, zachowuje się na tym terenie lub przenosi się na inne miejsce.

3. Koszty związane z przenosinami, o których mowa w ust. 1 i 2, ponosi podmiot będący na dzień zakończenia przenosin właścicielem terenu po zmianie jego przeznaczenia.

Art. 110. 1. Likwidacji grobu dokonuje właściciel cmentarza. Może ona nastąpić po wygaśnięciu prawa do grobu, o którym mowa w art. 52 ustawy i nie wcześniej niż przed upływem 20 lat od dnia ostatniego pochowania w tym grobie.

2. Przed dokonaniem likwidacji grobu, właściciel cmentarza dokonuje adnotacji w księdze cmentarnej w systemie teleinformatycznym.

3. Likwidacji grobu nie dokonuje się przed dokonaniem adnotacji, o której mowa w ust. 2.

4. Właściciel cmentarza w terminie 30 dni od dnia dokonania czynności, o której mowa w ust. 2, zawiadamia:

- 1) Prezesa Instytutu, w przypadku grobu wpisanego do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- 2) właściwego miejscowo wojewodę, w przypadku grobu wpisanego do rejestru grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) właściwego miejscowo wojewodę, w przypadku grobu osoby odznaczonej

– o przeznaczeniu grobu do likwidacji.

5. Likwidacji grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobu osoby odznaczonej nie dokonuje się przed upływem 100 dni od dnia dokonania adnotacji, o której mowa w ust. 2.

Art. 111. 1. Likwidacji grobu nie przeprowadza się, jeżeli przed likwidacją grobu złożony zostanie sprzeciw wobec likwidacji oraz zostanie wniesiona opłata przewidziana w regulaminie cmentarza lub jeżeli zostanie wniesiona opłata, o której mowa w art. 52 ust. 5, 7 lub 8 (odnowienie prawa do grobu). W przypadku, w którym cmentarz nie pobiera opłat, warunki złożenia sprzeciwu wobec likwidacji grobu określa regulamin cmentarza.

2. Podmioty, którym przysługuje prawo do grobu mają pierwszeństwo przy składaniu sprzeciwu wobec likwidacji grobu w kolejności, o której mowa w art. 52 ust. 3. W razie wniesienia sprzeciwu przez podmiot, któremu przysługuje pierwszeństwo i po uiszczeniu przez niego opłaty, opłaty wniesione przez inne podmioty podlegają zwrotowi.

3. Sprzeciw wobec likwidacji grobu zgłasza się najwcześniej na 5 lat przed terminem, w którym likwidacja grobu staje się dopuszczalna zgodnie z art. 110 ust. 1 ustawy.

4. Prezes Instytutu lub właściwy miejscowo wojewoda, mogą zgłosić sprzeciw wobec likwidacji odpowiednio grobu wpisanego do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobu wpisanego do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej lub grobu osoby odznaczonej oraz wnieść opłatę za pochowanie zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich.

Art. 112. Termin, przed upływem którego likwidacja grobu jest zabroniona, może zostać przedłużony na podstawie umowy zawartej między właścicielem cmentarza a osobą posiadającą prawo do grobu.

Art. 113. 1. Zabroniona jest likwidacja grobów wojennych. Możliwe jest ich przeniesienie na podstawie decyzji, o której mowa w art. 106 ust. 9 lub w przypadkach, w których ustawa dopuszcza przeniesienie grobów wojennych. Szczątki ludzkie lub popioły ludzkie znajdujące się w tych grobach mogą zostać pochowane w ossarium.

2. Zabroniona jest likwidacja grobów mających wartość pamiątek historycznych, ze względu na swą dawność lub osoby, które są w nich pochowane, lub zdarzenia, z którymi mają związek, lub wartość artystyczną.

Art. 114. Szczątki ludzkie lub popioły ludzkie z likwidowanego grobu mogą zostać pochowane w ossarium.

Rozdział 2.

Ewidencje osób pochowanych, grobów i miejsc spoczynku.

Art. 115. 1. Właściciel cmentarza prowadzi:

- 1) księgę osób pochowanych na cmentarzu;
- 2) księgę grobów i miejsc spoczynku, z wyszczególnieniem grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, grobów wojennych oraz grobów wpisanych do rejestru zabytków – zwane dalej „księgami cmentarnymi”.

2. Właściciel cmentarza prowadzi księgi cmentarne w sposób zapewniający ich kompletność i zgodność z rzeczywistym stanem oraz aktualizuje informacje zawarte w tych księgach w terminie 7 dni od dnia wystąpienia zmian.

3. Właściciel cmentarza prowadzi księgi cmentarne:

- 1) przy użyciu systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji;
- 2) przy użyciu innego systemu teleinformatycznego przekazując jednocześnie dane tych ksiąg do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w pkt 1, przy użyciu usługi sieciowej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

4. Minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej warunki organizacyjne i techniczne:

- 1) prowadzenia ksiąg cmentarnych w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 oraz
- 2) przekazywania danych za pośrednictwem usługi sieciowej, o której mowa w ust. 3 pkt 2.

5. Księga osób pochowanych na cmentarzu zawiera:

- 1) numer ewidencyjny;
- 2) nazwisko osoby zmarłej;
- 3) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 4) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 5) płeć osoby zmarłej;
- 6) obywatelstwo osoby zmarłej;
- 7) stan cywilny osoby zmarłej;
- 8) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 9) imiona i nazwiska rodziców, o ile są znane;

- 10) miejsce i datę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 11) numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - seria i numer paszportu albo innego dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- 12) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji zgonu w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zgon zarejestrował lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej - o ile są znane
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) oznaczenie protokołu spopielenia, jeżeli dotyczy;
- 15) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 16) informację o przyznanych orderach i odznaczeniach, o których mowa w art. 2 pkt 13;
- 17) datę pochowania;
- 18) w przypadku ekshumacji i przeniesienia do innego grobu – datę i miejsce ponownego pochowania ze wskazaniem lokalizacji nowego grobu;
- 19) dane podmiotu, który dokonał pochowania;
- 20) numer ewidencyjny grobu.

6. W przypadku dziecka martwo urodzonego księga osób pochowanych zawiera:

- 1) numer ewidencyjny;
- 2) nazwisko dziecka, o ile jest znane;
- 3) nazwisko rodowe dziecka, o ile jest znane;
- 4) imię (imiona) dziecka, o ile jest znane;
- 5) płeć dziecka, o ile jest znana;
- 6) datę i miejsce urodzenia dziecka;
- 7) imię (imiona) matki dziecka;
- 8) nazwisko matki dziecka;
- 9) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 10) nazwisko ojca dziecka, o ile jest znane
- 11) imię (imiona) ojca dziecka, o ile jest znane

- 12) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji zgonu w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zgon zarejestrował lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej - o ile są znane
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) oznaczenie protokołu spopielenia, jeżeli dotyczy;
- 15) adnotacja, że pochówek dotyczy dziecka martwo urodzonego
- 16) informację czy zgon osoby zmarłej nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo podejrzeniu zakażenia lub zachorowania na tę chorobę zakaźną;
- 17) datę pochowania;
- 18) w przypadku ekshumacji i przeniesienia do innego grobu – datę i miejsce ponownego pochowania ze wskazaniem lokalizacji nowego grobu;
- 19) dane podmiotu, który dokonał pochowania;
- 20) numer ewidencyjny grobu.

7. Księga grobów i miejsc spoczynku zawiera:

- 1) numer ewidencyjny;
- 2) nazwiska i imiona oraz numery ewidencyjne osób pochowanych;
- 3) datę pochowania;
- 4) rodzaj grobu;
- 5) oznaczenie lokalizacji;
- 6) informacje o przysługującym prawie do grobu oraz o terminie obowiązywania tego prawa;
- 7) informacje o przysługującym prawie do grobu odpowiednio Prezesowi Instytutu albo wojewodzie w przypadku grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej oraz grobów wojennych;
- 8) adnotację o dziennej dacie, w której upływa 20 lat od dnia ostatniego pochowania lub dochowania
- 9) oznaczenie o przeznaczeniu grobu do likwidacji;
- 10) adnotację o wpisie nagrobka do rejestru zabytków albo wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków;
- 11) adnotację o grobach:

- a) wpisanych do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski,
- b) osób odznaczonych orderami lub odznaczeniami, o których mowa w art. 2 pkt 13,
- c) wpisanych odpowiednio do ewidencji cmentarzy wojennych i kwater wojennych oraz ewidencji grobów wojennych położonych poza terenem cmentarza wojennego i kwatery wojennej,
- d) wpisanych do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

8. Właściciel cmentarza zamieszcza w księdze grobów i miejsc spoczynku adnotacje, o których mowa w ust. 7 pkt 10 i 11, niezwłocznie, po otrzymaniu od:

- 1) Prezesa Instytutu - informacji o wpisaniu danego grobu do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz o zmianach w ewidencji dotyczących danego grobu;
- 2) wojewody - informacji o wpisaniu danego grobu odpowiednio do ewidencji cmentarzy wojennych i kwater wojennych oraz ewidencji grobów wojennych położonych poza terenem cmentarza wojennego i kwatery wojennej albo do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianach w tych ewidencjach dotyczących danego grobu;
- 3) wojewódzkiego konserwatora zabytków - informacji o wpisaniu nagrobka do rejestru zabytków albo do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

9. Adnotacje, o których mowa w ust. 7 pkt 10 i 11, mogą samodzielnie zamieszczać w księdze grobów i miejsc spoczynku, za pomocą systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, organy, o których mowa w ust. 8.

10. Szef Kancelarii Prezydenta RP, Prezes Instytutu i wojewoda mogą przekazywać właścicielom cmentarzy informację o odznaczeniu orderem lub odznaczeniem, o których mowa w art. 2 pkt 13, osób pochowanych.

11. Właściciel cmentarza zamieszcza w księdze grobów i miejsc spoczynku adnotację, o której mowa w ust. 7 pkt 11 lit b, niezwłocznie po otrzymaniu informacji, o których mowa w ust. 10.

12. Księga grobów i miejsc spoczynku jest prowadzona dla wszystkich grobów, a dane, o których mowa w ust. 7, dotyczą wszystkich osób zmarłych pochowanych w danym grobie albo miejscu spoczynku.

Art. 116. Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji oraz ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony

dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia ksiąg cmentarnych, kierując się koniecznością zapewnienia przejrzystości, kompletności, rzetelności i dostępności ksiąg cmentarnych, w tym ewidencji grobów i miejsc spoczynku.

Art. 117. 1. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym rejestr grobów i miejsc spoczynku.

2. Rejestr grobów i miejsc spoczynku zawiera informacje zamieszczone w księgach cmentarnych.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2, wprowadza do rejestru grobów i miejsc spoczynku, właściciel cmentarza, za pomocą systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji albo za pomocą usługi sieciowej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji w informacji.

4. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym rejestr cmentarzy.

5. Rejestr cmentarzy zawiera:

- 1) lokalizację cmentarza;
- 2) status cmentarza;
- 3) granice powierzchni grzebalnej cmentarza w postaci wektorowej w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych;
- 4) dane kontaktowe właściciela cmentarza;
- 5) dane zarządcy cmentarza w przypadku, gdy nie jest nim właściciel.

6. Informacje, o których mowa w ust. 5, wprowadza do rejestru cmentarzy właściciel cmentarza, za pomocą systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, albo za pomocą usługi sieciowej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

7. Minister właściwy do spraw informatyzacji, prowadząc rejestry, o których mowa w ust. 1 i 4:

- 1) zapewnia ochronę przed nieuprawnionym dostępem do rejestrów;
- 2) zapewnia integralność danych w rejestrach;
- 3) zapewnia dostępność systemu teleinformatycznego, w którym rejestry są prowadzone, dla podmiotów przekazujących informacje do tych rejestrów;
- 4) przeciwdziała uszkodzeniom systemu teleinformatycznego, w którym rejestry są prowadzone;
- 5) określa zasady bezpieczeństwa przetwarzanych danych, w tym danych osobowych;

- 6) określa zasady zgłoszenia naruszenia ochrony danych osobowych;
- 7) zapewnia rozliczalność działań dokonywanych na danych w rejestrach;
- 8) zapewnia poprawność danych przetwarzanych w rejestrach.

8. Minister właściwy do spraw informatyzacji, określi i udostępni w Biuletynie Informacji publicznej na swojej stronie podmiotowej, wymagania organizacyjne i techniczne związane z wprowadzaniem przez właścicieli cmentarzy informacji do rejestrów, o których mowa w ust. 1 i 4, w szczególności wymagania w zakresie:

- 1) sposobu wprowadzania oraz aktualizacji informacji;
- 2) tworzenia kont i nadawania uprawnień,
- 3) metod uwierzytelnienia użytkowników,
- 4) warunki organizacyjne i techniczne wprowadzania informacji za pośrednictwem usług sieciowych, o których mowa w ust. 3 i 6.

– uwzględniając konieczność zapewnienia sprawności, prawidłowości i bezpieczeństwa prowadzenia rejestrów, o których mowa w ust. 1 i 4, w systemie teleinformatycznym oraz prawidłowości przetwarzanych informacji.

Art. 118. 1. Rejestr grobów i miejsc spoczynku w zakresie danych, o których mowa w art. 115 ust. 5 pkt 1-5, 8,10, 16, 17 i 20 oraz ust. 6 pkt 1-6, 17 i 20, jest powszechnie dostępny.

2. Dostęp do rejestru grobów i miejsc spoczynku w zakresie danych, o których mowa w art. 115 ust.5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 oraz ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19, posiadają:

- 1) minister właściwy do spraw zdrowia;
- 2) minister właściwy do spraw administracji;
- 3) minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego;
- 4) minister właściwy do spraw wewnętrznych;
- 5) Główny Inspektor Sanitarny;
- 6) Szef Kancelarii Prezydenta RP;
- 7) Prezes Instytutu;
- 8) wojewoda;
- 9) Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

3. Minister właściwy do spraw informatyzacji może wyrazić zgodę na udostępnienie danych, o których mowa w art. 115 ust. 5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 oraz ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19 na uzasadniony wniosek podmiotu, który wykaże interes faktyczny.

4. Rejestr cmentarzy jest powszechnie dostępny.

Art. 119. Właściciel cmentarza przekazuje do rejestru grobów i miejsc spoczynku informację zawartą w księgach cmentarnych niezwłocznie oraz je aktualizuje w terminie 7 dni od dnia wystąpienia zmiany.

Art. 120. Księgi cmentarne podlegają obowiązkowi archiwizacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

Art. 121. Kontrolę w zakresie przestrzegania przez właściciela cmentarza obowiązków dotyczących prowadzenia ksiąg cmentarnych zgodnie z wymogami określonymi w przepisach niniejszego rozdziału przeprowadza państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

Art. 122. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do właścicieli nieruchomości, na których znajdują się miejsca pochowania, o których mowa w art. 57 i art. 58, lub na których znajduje się miejsce spoczynku.

Rozdział 3.

Zasady sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 123. 1. Prezes Instytutu prowadzi, w systemie teleinformatycznym, ewidencję grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski.

2. Ewidencja obejmuje groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami.

3. Wpis do ewidencji grobu weteranów walk o wolność i niepodległość Polski następuje na wniosek lub z urzędu.

4. Wniosek o wpis do ewidencji zawiera co najmniej:

- 1) imię i nazwisko lub nazwę wnioskodawcy oraz wskazanie jego adresu lub siedziby;
- 2) określenie miejsca położenia grobu;
- 3) wskazanie okoliczności, które przemawiają za uznaniem danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

5. Wpisu do ewidencji dokonuje się po potwierdzeniu przez właściwego wojewodę, że grób, którego dotyczy wniosek nie spełnia przesłanek uznania go za grób wojenny oraz nie jest wpisany do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

6. W celu uzyskania potwierdzenia, o którym mowa w ust. 5, Prezes Instytutu w uzasadnionych przypadkach kieruje zapytanie do właściwego wojewody. Wojewoda udziela odpowiedzi w terminie 30 dni od dnia wpływu zapytania.

7. Prezes Instytutu przed wpisaniem grobu do ewidencji bada, czy grób, którego dotyczy wniosek o wpis do ewidencji, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

8. Wojewoda niezwłocznie informuje Prezesa Instytutu o odkryciu grobu, który nie spełnia przesłanek uznania go za grób wojenny, a który w ocenie wojewody może być uznany za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

9. Prezes Instytutu niezwłocznie informuje właściwego miejscowo wojewodę o odkryciu grobu, który spełnia przesłanki uznania go za grób wojenny.

10. Po uzyskaniu informacji wojewody, o której mowa w ust. 8, Prezes Instytutu bada zasadność uznania danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

11. Prezes Instytutu niezwłocznie informuje wnioskodawcę o wpisie danego grobu do ewidencji albo o odmowie uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

12. W przypadku odmowy uznania przez Prezesa Instytutu danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski wnioskodawcy przysługuje odwołanie do Kolegium Instytutu.

13. W wyniku rozpatrzenia odwołania Kolegium Instytutu może:

- 1) uznać za prawidłową odmowę uznania przez Prezesa Instytutu danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 2) przekazać wniosek o wpis do ewidencji do ponownego zbadania przez Prezesa Instytutu, czy grób, którego dotyczył wniosek o wpis do ewidencji, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski,
- 3) uznać dany grób za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 124. 1. Ewidencja grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski zawiera w szczególności:

- 1) dane weterana walk o wolność i niepodległość Polski pochowanego w danym grobie;
- 2) dane dotyczące danego grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) imię i nazwisko lub nazwę wnioskodawcy oraz wskazanie jego adresu lub siedziby;

- 4) informacje uzyskane w trakcie badania, czy grób, którego dotyczył wniosek o wpis do ewidencji, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 5) uzasadnienie uznania, że dany grób spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

2. W uzasadnionych przypadkach Instytut z urzędu lub na wniosek podmiotów wskazanych w art. 127 może dokonać zmian w ewidencji.

3. Do dokonywania zmian w ewidencji stosuje się odpowiednio art. 123 ust. 5, 8 oraz 11-13.

Art. 125. 1. Prezes Instytutu udostępnia w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, wykaz grobów weteranów walk o niepodległość Polski, który zawiera w szczególności:

- 1) imię (imiona) i nazwisko weterana walk o wolność i niepodległość Polski pochowanego w danym grobie;
- 2) dane dotyczące danego grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) informacje o udziale w walkach, prowadzonej działalności lub pełnieniu funkcji, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, przez weterana walk o wolność i niepodległość Polski pochowanego w grobie wpisanym do ewidencji;
- 4) informacje, czy Prezesowi Instytutu przysługuje prawo do grobu.

2. Udostępnienie wykazu, o którym mowa w ust. 1, następuje w sposób umożliwiający przetwarzanie informacji w nim zawartych, w tym ich przeszukiwanie według kryteriów przedmiotowych i podmiotowych.

3. W przypadku dokonania wpisu do ewidencji albo dokonania zmiany w ewidencji Prezes Instytutu niezwłocznie aktualizuje wykaz, o którym mowa w ust. 1.

Art. 126. Prezes Instytutu może, drodze decyzji, uznać, że dany grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski przestał spełniać przesłanki, o których mowa w art. 2 pkt 15 i wykreślić go z ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. Przepisy art. 123 ust. 10-12 stosuje się odpowiednio.

Art. 127. Instytut współpracuje z organami władzy publicznej, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi, kościołami lub związkami wyznaniowymi i

innymi podmiotami, posiadającymi informacje o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w celu pozyskiwania danych i informacji służących badaniu, czy dany grób spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 128. 1. Instytut może z urzędu podejmować działania dotyczące opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności ponosić koszty budowy i utrzymania takich grobów, w tym opłat za te groby i ich remontów.

2. Osoby posiadające prawo do grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski przed złożeniem wniosku o ekshumację oraz przed dokonaniem zmian dotyczących grobu uzgadniają podjęcie tych działań oraz zakres prac z Prezesem Instytutu.

Art. 129. 1. Fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, wpisanymi do ewidencji, mogą się ubiegać o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad tymi grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem tych grobów.

2. Dotacja na dofinansowanie zadań, o których mowa w ust. 1, może być udzielona w wysokości do 80% nakładów koniecznych na wykonanie tych zadań.

3. Dotacja może być udzielona przez Instytut na wniosek podmiotów wskazanych w ust. 1.

4. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu będącego wnioskodawcą;
- 2) wskazanie rodzaju zadania i grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, których dotyczy wniosek, w tym wskazanie lokalizacji grobu;
- 3) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 4) harmonogram wykonania zadania;
- 5) oświadczenie wnioskodawcy o dysponowaniu zasobami rzeczowymi i kadrowymi zapewniającymi prawidłowe wykonanie zadania;
- 6) kosztorys całkowitych kosztów wykonania zadania.

5. Wniosek o udzielenie dotacji rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

6. Dotacji udziela się na podstawie umowy zawartej przez Instytut z podmiotami, o których mowa w ust. 1.

7. Umowa o udzielenie dotacji zawiera:

- 1) określenie szczegółowego zakresu planowanego zadania, celu, na jaki dotacja została przyznana, oraz terminu wykonania zadania;
- 2) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości udzielonej dotacji oraz terminu i trybu jej płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu i terminu rozliczenia udzielonej dotacji, nie dłuższego niż do dnia 31 grudnia roku budżetowego, w którym zadanie zostanie wykonane;
- 6) określenie warunków, sposobu i terminu zwrotu niewykorzystanej dotacji albo dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, który nie może być dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie terminu wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej - 30 dni od określonego w umowie dnia jego wykonania.

Art. 130. 1. Osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski, wpisanym do ewidencji, może ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem grobu oraz pokryciem opłat. W tym celu osoba ta składa wniosek do Prezesa Instytutu.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku oznaczenie dokumentu potwierdzającego tożsamość wnioskodawcy;
- 3) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy wniosek, w tym wskazanie lokalizacji grobu;
- 4) określenie wysokości świadczenia, o które ubiega się wnioskodawca;
- 5) oświadczenie o sprawowaniu opieki nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 6) wskazanie sposobu wykorzystania świadczenia.

3. Wniosek o przyznanie świadczenia rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

4. Świadczenie przyznaje się na podstawie umowy zawartej przez Instytut z osobą, o której mowa w ust. 1.

5. Umowa o przyznanie świadczenia zawiera:

- 1) określenie sposobu i terminu jego wykorzystania;
- 2) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości przyznanego świadczenia oraz terminu i trybu jego płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu rozliczenia przyznanego świadczenia;
- 6) określenie warunków i sposobu zwrotu niewykorzystanego świadczenia albo świadczenia wykorzystanego niezgodnie z umową.

Art.131. Udzielanie dotacji oraz przyznawanie świadczeń następuje w ramach środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok w budżecie państwa, w części, której dysponentem jest Instytut.

Art. 132. 1. Do rozpatrywania wniosków, o których mowa w art. 123 ust. 3, art. 129 ust. 3 oraz art. 130 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Dochodzenie przez Instytut należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem udzielonej dotacji lub przyznanego świadczenia następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Rozdział 4.

Zasady sprawowania opieki nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 133. 1. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu, może nadać grobowi, w drodze decyzji, status grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, kierując się wybitnymi zasługami osoby zmarłej dla Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem aktualnej wiedzy historycznej.

2. Wojewoda przed nadaniem grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się do Prezesa Instytutu z zapytaniem, czy dany grób nie spełnia kryteriów uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

3. Zgłoszenie sprzeciwu wobec likwidacji grobu osoby odznaczonej oraz wniesienie opłaty, o której mowa w art. 111 ust. 4, oznacza nadanie grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej. Zgłoszenie sprzeciwu następuje po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu.

Art. 134. 1. Wojewoda prowadzi, w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, ewidencję grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Ewidencja zawiera:

- 1) dane osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej pochowanej w danym grobie;
- 2) dane dotyczące danego grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) uzasadnienie nadania danemu grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) informację, czy wojewodzie przysługuje prawo do grobu.

Art. 135. 1. Wojewoda, w drodze decyzji, może pozbawić grób statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zmieniły się okoliczności uzasadniające nadanie grobu statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Z chwilą utraty statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej wpis do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej podlega wykreśleniu.

Art. 136. Do decyzji, o których mowa w art. 133 ust. 1 i art. 135 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 137. Wojewoda współpracuje z organami władzy publicznej, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi, kościołami lub związkami wyznaniowymi i innymi podmiotami, posiadającymi informacje o grobach osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 138. 1. Wojewoda z urzędu może podejmować działania dotyczące opieki nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności ponosi koszty budowy i utrzymania takich grobów, w tym opłaty, oraz ich naprawy.

2. Osoby posiadające prawo do grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej przed złożeniem wniosku o ekshumację oraz przed dokonaniem zmian dotyczących grobu, uzgadniają podjęcie tych działań oraz zakres prac z wojewodą.

Art. 139. 1. Fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, wpisanymi do ewidencji, mogą się ubiegać o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad tymi grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem tych grobów.

2. Dotacja na dofinansowanie zadań, o których mowa w ust. 1, może być udzielona w wysokości do 80% nakładów koniecznych na wykonanie tych zadań.

3. Dotacja może być udzielona przez wojewodę na wniosek podmiotów wskazanych w ust. 1.

4. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu będącego wnioskodawcą;
- 2) wskazanie rodzaju zadania i grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, których dotyczy wnioski, w tym wskazanie lokalizacji grobu;
- 3) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 4) harmonogram wykonania zadania;
- 5) oświadczenie wnioskodawcy o dysponowaniu zasobami rzeczowymi i kadrowymi zapewniającymi prawidłowe wykonanie zadania;
- 6) kosztorys całkowitych kosztów wykonania zadania.

5. Wniosek o udzielenie dotacji rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

6. Dotacji udziela się na podstawie umowy zawartej przez wojewodę z podmiotami, o których mowa w ust. 1.

7. Umowa o udzielenie dotacji zawiera:

- 1) określenie szczegółowego zakresu planowanego zadania, celu, na jaki dotacja została przyznana, oraz terminu wykonania zadania;
- 2) wskazanie grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, którego dotyczy umowa;

- 3) określenie wysokości udzielonej dotacji oraz terminu i trybu jej płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu i terminu rozliczenia udzielonej dotacji, nie dłuższego niż do dnia 31 grudnia roku budżetowego, w którym zadanie zostanie wykonane;
- 6) określenie warunków, sposobu i terminu zwrotu niewykorzystanej dotacji albo dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, który nie może być dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie terminu wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej - 30 dni od określonego w umowie dnia jego wykonania.

Art. 140. 1. Osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, wpisanym do ewidencji, może ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem grobu. W tym celu osoba ta składa wniosek do właściwego miejscowo wojewody.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku oznaczenie dokumentu potwierdzającego tożsamość wnioskodawcy;
- 3) wskazanie grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, którego dotyczy wniosek, w tym wskazanie lokalizacji grobu;
- 4) określenie wysokości świadczenia, o które ubiega się wnioskodawca;
- 5) oświadczenie o sprawowaniu opieki nad grobem osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) wskazanie sposobu wykorzystania świadczenia.

3. Wniosek o przyznanie świadczenia rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

4. Świadczenie przyznaje się na podstawie umowy zawartej przez wojewodę z osobą, o której mowa w ust. 1.

5. Umowa o przyznanie świadczenia zawiera:

- 1) określenie sposobu i terminu jego wykorzystania;
- 2) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy umowa;

- 3) określenie wysokości przyznanego świadczenia oraz terminu i trybu jego płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu rozliczenia przyznanego świadczenia;
- 6) określenie warunków i sposobu zwrotu niewykorzystanego świadczenia albo świadczenia wykorzystanego niezgodnie z umową.

Art.141. Udzielanie dotacji oraz przyznawanie świadczeń następuje w ramach środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok w budżecie państwa, w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 142. 1. Do rozpatrywania wniosków, o których mowa w 139 ust. 3 oraz art. 140 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Dochodzenie przez wojewodę należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem udzielonej dotacji lub przyznanego świadczenia następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Rozdział 5.

Ekshumacje.

Art.143. Ekshumację przeprowadza się w celu:

- 1) oględzin sądowych lub lekarskich;
- 2) naprawy grobu;
- 3) pogłębienia lub przekształcenia grobu;
- 4) pobrania materiału genetycznego celem ustalenia tożsamości zmarłego lub określenia pokrewieństwa;
- 5) przeprowadzenia prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.;
- 6) przeniesienia szczątków ludzkich lub urny z popiołami ludzkimi do innego grobu;
- 7) w innych uzasadnionych przypadkach.

Art. 144. Ekshumację przeprowadza się na:

- 1) uzasadniony wniosek osoby posiadającej prawo do grobu;
- 2) zarządzenie prokuratora lub sądu;

- 3) podstawie decyzji właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w przypadku likwidacji cmentarza;
- 4) podstawie decyzji wojewody w sprawie sposobu postępowania z grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobami wojennymi w przypadku likwidacji cmentarza;
- 5) wniosek Prezesa Instytutu;
- 6) uzasadniony wniosek upoważnionych przedstawicieli kościoła lub innego związku wyznaniowego w celach związanych z kultem religijnym poprzedzony uzyskaniem zgody podmiotu, któremu przysługuje pierwszeństwo prawa do grobu w kolejności, o której mowa w art. 52 ust. 3.

Art. 145. 1. Ekshumację na wniosek podmiotów określonych w art. 144 pkt 1, 4-6 przeprowadza się za zgodą właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

2. Zgodę, o której mowa w ust. 1, wydaje się w formie decyzji administracyjnej, określając termin od daty wydania decyzji, w którym można przeprowadzić ekshumację.

3. Nie wymaga się zgody, o której mowa w ust. 1, w przypadku:

1) ekshumacji popiołów ludzkich złożonych w urnie, jeżeli w danym grobie zostały złożone tylko urny;

2) ekshumacji popiołów ludzkich złożonych w urnie, jeżeli od ostatniego pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w danym grobie upłynęło co najmniej 20 lat;

3) ekshumacji szczątków ludzkich przeprowadzanej po upływie 20 lat od dnia ostatniego pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w danym grobie.

4. W przypadkach określonych w ust. 3 ekshumacja przeprowadzana na wniosek podmiotu, o którym mowa w art. 144 pkt 1, wymaga poinformowania właściciela cmentarza, na terenie którego będzie przeprowadzana ekshumacja oraz przedstawienia mu oświadczenia o gotowości przyjęcia ekshumowanych szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich przez cmentarza, wydanego przez właściciela cmentarza.

Art. 146. 1. Wniosek, składany na piśmie w postaci elektronicznej, o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
- 2) adres miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy;

- 3) w przypadku gdy wnioskodawcą jest osoba określona w art. 144 pkt 1 – numer PESEL, o ile został nadany, a w przypadku braku takiego numeru – numer dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 4) imię (imiona) i nazwisko osoby zmarłej oraz nazwisko rodowe;
- 5) uzasadnienie przeprowadzenia ekshumacji.

2. Do wniosku o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji dołącza się:

- 1) oświadczenie o możliwości przeprowadzenia ekshumacji, wydane przez właściciela cmentarza;
- 2) w przypadku gdy wnioskodawcą jest osoba określona w art. 144 pkt 1 – oświadczenie o innych osobach posiadających prawo do tego grobu, jeżeli są takie osoby, albo oświadczenie, że nie ma takich osób;
- 3) w przypadku, o którym mowa w art. 144 pkt 1 i 6, oświadczenie o gotowości przyjęcia ekshumowanych zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich przez cmentarz, wydane przez właściciela cmentarza;
- 4) odpis aktu zgonu osoby zmarłej.

3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

Art. 147. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór wniosku o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji,
  - 2) warunki i sposób przeprowadzania ekshumacji zwłok i szczątków ludzkich
- mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego oraz poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 148. 1. Przeszukania w celu wydobywania zwłok lub szczątków ludzkich z miejsc i obiektów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 35d ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej można dokonać po uzyskaniu zgody wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

2. Przeszukania w celu wydobycia zwłok lub szczątków ludzkich z wraków statków, statków powietrznych lub obiektów technicznych zlokalizowanych na wodach śródlądowych można dokonać po uzyskaniu zgody wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej.

3. Zgodę, o której mowa w ust. 1, wydaje się w formie decyzji administracyjnej.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do przeszukiwań prowadzonych przez organy państwowe oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne.

5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej oraz ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach uzyskiwania zgody, o którym mowa w ust. 1,
- 2) sposób prowadzenia przeszukiwań, o których mowa w ust. 1 i 2,
- 4) wzór zgody, o której mowa w ust. 1

– mając na względzie poszanowanie zwłok i szczątków ludzkich, bezpieczeństwo osób prowadzących przeszukania w celu wydobycia zwłok lub szczątków ludzkich oraz względy bezpieczeństwa żeglugi.

Art. 149. Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej oraz ministrem właściwym do spraw transportu określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach uzyskiwania zgody, o którym mowa w art. 148 ust. 1,
- 2) sposób przeszukania wraków,
- 3) warunki i sposób przeprowadzania wydobycia zwłok i szczątków ludzkich z zatopionych wraków statków morskich, żeglugi śródlądowej lub powietrznych lub obiektów technicznych,
- 4) wzór zgody, o której mowa w art. 148 ust. 1

– mając na uwadze bezpieczeństwo osób przeszukujących wraki statków morskich, żeglugi śródlądowej, powietrznych lub ich pozostałości oraz względy bezpieczeństwa żeglugi.

DZIAŁ V.

Zasady prowadzenia działalności przedsiębiorców pogrzebowych.

Art.150. 1.Działalność gospodarcza w zakresie prowadzenia krematoriów, domów pogrzebowych, przenoszenia i przewozu zwłok, ekshumacji zwłok zwanych dalej łącznie „działalnością w branży pogrzebowej”, jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r. poz. 162)

2. Przedsiębiorcy wykonujący działalność w branży pogrzebowej podlegają wpisowi do rejestru podmiotów prowadzących działalność w branży pogrzebowej.

3. Obowiązek, o którym mowa w ust. 2, dotyczy również przedsiębiorcy z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz z państw, które zawarły z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi Unii Europejskiej umowę regulującą swobodę świadczenia usług, czasowo prowadzącego działalność w branży pogrzebowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie domów pogrzebowych może być przedsiębiorca który:

- 1) dysponuje budynkiem albo lokalem obejmującym co najmniej:
  - a) chłodnię lub urządzenia chłodnicze zapewniające temperaturę przechowywania zwłok lub szczątków ludzkich nie wyższą niż 4oC,
  - b) pomieszczenie, w którym odbywa się mycie, ubieranie, balsamowanie lub konserwowanie zwłok ludzkich,
  - c) dom pogrzebowy.

5. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie transportu zwłok może być przedsiębiorca, który dysponuje środkiem transportu do przewozu zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich spełniającym wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 75 pkt 4

6. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie prowadzenia krematoriów może być przedsiębiorca, który dysponuje krematorium spełniającym wymagania organizacyjno-techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 69.

7. Przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej wdraża i stosuje procedury zapewniające ochronę osób zatrudnionych przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi oraz zapewniające bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne tych osób;

8. Wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest dokonywany na pisemny wniosek przedsiębiorcy zawierający następujące dane:

- 1) imię i nazwisko lub nazwę (firmę) przedsiębiorcy oraz jego adres zamieszkania albo siedzibę i adres;
- 2) numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, o ile taki numer posiada;
- 3) numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile taki numer posiada;
- 4) zakres wykonywanej działalności, zgodnie z ust. 1;
- 5) datę i podpis wnioskodawcy.

9. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 8, przedsiębiorca składa oświadczenie następującej treści:

„Oświadczam, że:

1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej są kompletne i zgodne z prawdą;

2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności w zakresie działalności w branży pogrzebowej określone w ustawie z dnia (...) r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych.”.

10. Oświadczenie powinno również zawierać:

- 1) imię i nazwisko lub pełną nazwę(firmę);
- 2) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;
- 3) podpis składającego oświadczenie lub osoby uprawnionej do występowania w imieniu przedsiębiorcy, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.

11. Do przedsiębiorców podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej stosuje się art. 43 ust. 2 zdanie drugie ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców.

12. Za wpis do rejestru jest pobierana opłata w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego, w drodze obwieszczenia, przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej polskiej „Monitor Polski”,

obowiązującego w dniu złożenia wniosku o wpis do rejestru. Opłata stanowi dochód budżetu państwa.

13. Po wpisaniu przedsiębiorcy do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej organ prowadzący rejestr wydaje z urzędu zaświadczenie potwierdzające wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej.

Art. 151.1. Organem prowadzącym rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest Główny Inspektor Sanitarny .

2. Wpisowi do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej podlegają dane, o których mowa w art. 150 ust. 8 pkt 1-4.

3. Główny Inspektor Sanitarny prowadzi, w systemie teleinformatycznym, ogólnodostępną ewidencję podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej, zawierającą następujące dane:

- 1) imię i nazwisko lub nazwę podmiotu prowadzącego działalność w branży pogrzebowej;
- 2) numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile podmiot takie numery posiada;
- 3) siedzibę i adres podmiotu prowadzącego działalność w branży pogrzebowej albo adres zamieszkania, o ile jest tożsamy z miejscem prowadzenia działalności;
- 4) rodzaj prowadzonej działalności;
- 5) obszar prowadzenia działalności.

Art. 152. 1. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest administratorem danych zgromadzonych w ewidencji, o której mowa w art. 151 ust. 3.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, są ogólnodostępne.

3. Na wniosek przedsiębiorcy wpisanego do rejestru organ prowadzący rejestr może udostępnić w ewidencji, o której mowa w art. 151 ust. 3, również jego dane kontaktowe oraz adres miejsca wykonywania działalności.

4. Państwowi wojewódzcy inspektorzy sanitarni, Główny Inspektor Sanitarny oraz minister właściwy do spraw zdrowia mogą pozyskiwać dane objęte rejestrem podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej w związku z wykonywaniem zadań określonych w ustawie.

Art. 153. 1. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej prostuje z urzędu wpis do rejestru zawierający oczywiste błędy lub niezgodności ze stanem faktycznym.

2. W przypadku zmiany danych wpisanych do rejestru przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej jest obowiązany złożyć wniosek o zmianę wpisu w rejestrze w terminie 14 dni od dnia zajścia zdarzenia, które spowodowało zmianę tych danych.

Art. 154. 1. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest obowiązany dokonać wpisu przedsiębiorcy do tego rejestru w terminie 7 dni od dnia wpływu wniosku o wpis.

2. Jeżeli organ prowadzący rejestr nie dokona wpisu w terminie, o którym mowa w ust. 1, a od dnia wpływu do niego wniosku upłynęło 14 dni, przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej może rozpocząć działalność. Nie dotyczy to przypadku, gdy organ prowadzący rejestr wezwał przedsiębiorcę do uzupełnienia wniosku o wpis nie później niż przed upływem 7 dni od dnia jego otrzymania. W takiej sytuacji termin, o którym mowa w zdaniu pierwszym, biegnie odpowiednio od dnia wpływu uzupełnienia wniosku o wpis.

Art. 155. Kontrolę działalności w branży pogrzebowej przeprowadza:

- 1) w zakresie warunków wymaganych do wykonywania działalności regulowanej innych niż określone w pkt 2 – właściwy miejscowo państwowy wojewódzki inspektor sanitarny ;
- 2) w zakresie wymagań określonych dla krematoriów - właściwy miejscowo wojewódzki inspektor ochrony środowiska.

Art. 156. 1. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej wydaje decyzję administracyjną o zakazie wykonywania działalności regulowanej, o której mowa w art. 150 ust. 1, przez przedsiębiorcę wykonującego działalność w branży pogrzebowej w przypadku rażącego naruszenia warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej.

2. Rażącym naruszeniem warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej jest:

- 1) złożenie nieprawdziwego oświadczenia, o którym mowa w art. 150 ust 9;
- 2) niespełnianie wymagań, o których mowa w art. 150 ust. 4;

3) nieusunięcie nieprawidłowości w terminie określonym w decyzji, o którym mowa w art. 159 ust. 3;

4) naruszenie obowiązku, o którym mowa w art. 65.

3. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

4. W przypadku wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, organ prowadzący rejestr z urzędu wykreśla przedsiębiorcę wykonującego działalność w branży pogrzebowej z rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, wykreślenie następuje na wniosek właściwego miejscowo wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

5. Do dnia 15 marca każdego roku kalendarzowego Główny Inspektor Sanitarny przekazuje ministrowi właściwemu do spraw zdrowia zbiorcze dane dotyczące:

1) liczby wpisanych do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej;

2) liczby przeprowadzonych kontroli przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej;

3) wysokości kar nałożonych na przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości podczas kontroli.

Art. 157.1. Przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej, który został wykreślony z rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej może uzyskać ponowny wpis do tego rejestru nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji, o której mowa w art. 156 ust. 1.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do przedsiębiorcy wykonującego działalność w branży pogrzebowej, który wykonywał działalność bez wpisu do rejestru. Nie dotyczy to sytuacji określonej w art. 154 ust. 2.

Art. 158. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej wykreśla przedsiębiorcę wykonującego działalność w branży pogrzebowej z tego rejestru na jego wniosek, a także po uzyskaniu informacji z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo Krajowego Rejestru Sądowego o wykreśleniu tego przedsiębiorcy.

Art. 159. 1. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska może, w drodze decyzji administracyjnej, kierując się stopniem zagrożenia dla środowiska, zdrowia lub życia ludzi,

wstrzymać działalność krematorium w przypadku naruszenia wymagań technicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 69.

2. Postępowanie w sprawie wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, wszczyna się z urzędu.

3. W przypadkach określonych w ust. 1, na wniosek prowadzącego krematorium, wojewódzki inspektor ochrony środowiska może, w drodze decyzji administracyjnej, określić termin usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

4. W razie nieusunięcia nieprawidłowości w terminie określonym na podstawie ust. 3, wojewódzki inspektor ochrony środowiska wstrzymuje, w drodze decyzji administracyjnej, działalność krematorium. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska informuje o wstrzymaniu działalności krematorium organ prowadzący rejestr.

5. Termin wstrzymania działalności krematorium, w decyzji, o której mowa w ust. 1 lub 4, określa się uwzględniając potrzebę bezpiecznego dla środowiska doprowadzenia działalności krematorium do stanu zgodnego z prawem.

6. Po stwierdzeniu, że ustały przyczyny wstrzymania działalności krematorium, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, na wniosek przedsiębiorcy prowadzącego krematorium, wyraża, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę na podjęcie wstrzymanej działalności.

DZIAŁ VI.

Przepisy o administracyjnych karach pieniężnych.

Art. 160. 1. Kto dokonuje likwidacji cmentarza wbrew zakazowi likwidacji cmentarza, o którym mowa w art. 106 ust. 9, podlega karze pieniężnej do 1 000 000 zł.

2. Kto dokonuje likwidacji cmentarza z naruszeniem przepisów art. 106 -109, podlega karze pieniężnej do 500 000 zł.

Art. 161. 1. Kto narusza zakaz likwidacji grobów przed upływem 20 lat od dnia w którym, została wniesiona opłata za pochowanie lub dochowaniem zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów ludzkich albo został zgłoszony sprzeciw wobec likwidacji, podlega karze pieniężnej do 50 000.

2. Kto przeprowadza likwidację grobu z naruszeniem procedury, o której mowa w art. 109 i art. 110, podlega karze pieniężnej do 5 000 zł.

3. Kto likwiduje cmentarz lub grób z naruszeniem art. 113 ust. 1 lub 106 ust. 9 podlega karze pieniężnej do 500 000.

Art. 162. Kto, będąc do tego zobowiązany, nie zapewnia odpowiedniej infrastruktury na cmentarzu, podlega karze pieniężnej do 50 000 zł.

Art. 163. Kto, będąc do tego zobowiązany, nie opracowuje lub nie podaje do publicznej wiadomości regulaminu organizacyjnego cmentarza, podlega karze pieniężnej do 50 000 zł.

Art. 164. 1. Kto, będąc do tego zobowiązany na podstawie art. 115 ust. 1 i 2, nie prowadzi ksiąg cmentarnych, prowadzi te księgi w sposób niekompletny lub niezgodny ze stanem rzeczywistym albo nie aktualizuje tych ksiąg w wyznaczonym terminie, podlega karze pieniężnej od 5 000 zł do 15 000 zł.

2. Kto, będąc do tego zobowiązany na podstawie art. 119, nie przekazuje do rejestru grobów i miejsc spoczynku informacji zawartych w księgach cmentarnych lub nie aktualizuje tych informacji w wyznaczonym terminie, podlega karze pieniężnej do 5 000 zł.

Art. 165. Kto, będąc do tego zobowiązany, nie prowadzi ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przeznaczonych do spopielenia, o której mowa w art. 65 ust. 2, podlega karze pieniężnej od 5000 do 50 000 złotych.

Art. 166. Kto prowadzi działalność w branży pogrzebowej bez wpisu do właściwego rejestru, podlega karze pieniężnej do 100 000 zł.

Art. 167. 1. Kary pieniężne, o których mowa w art. 161 ust. 3, wymierza, w drodze decyzji, wojewoda.

2. Kary pieniężne, o których mowa w art. 160, 161 ust. 1-2 oraz 162 – 165, wymierza, w drodze decyzji, państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

3. Ustalając wysokość kar pieniężnych, o których mowa w art. 160 - 166, uwzględnia się zakres naruszenia oraz dotychczasową działalność podmiotu.

4. Kary pieniężne wnosi się na odrębny rachunek bankowy odpowiednio wojewody albo państwowego powiatowego inspektoratu sanitarnego.

5. Kary pieniężne wnosi się w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary pieniężnej stała się ostateczna.

6. Wpływy z tytułu kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa.

7. W sprawach dotyczących kar pieniężnych stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, z tym że uprawnienia organów podatkowych przysługują odpowiednio wojewodzie i państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu.

DZIAŁ VII.

Przepis końcowy.

Art. 168. Ustawa wchodzi w życie w terminie określonym w ustawie - Przepisy wprowadzające ustawę o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

ZA ZGODNOŚĆ POD WZGLĘDEM PRAWNYM,
REDAKCYJNYM I LEGISLACYJNYM
Aleksandra Wrochna
Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
/- podpisano elektronicznie/